

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітньо-кваліфікаційного ступеня «бакалавр»

на тему:

ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО РІВНЕНЩИНИ
В ДУХОВНОМУ ЖИТТІ: ЖАНРОВО-ВИДОВА СТРУКТУРА, МИТЦІ
ТА ХУДОЖНІ КОЛЕКТИВИ, ЗМІНИ В РЕПЕРТУАРІ ТА ФОРМАХ
РОБОТИ

Виконала: Здобувачка вищої освіти
ступеня бакалавр IV курсу з галузі знань
03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 034 «Культурологія»
Художньо-педагогічного факультету
заочної форми навчання

Шкодич Ангеліна Дмитрівна

Науковий керівник:
канд. політ. наук Андрощук І. М.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ I. Теоретико-методологічні аспекти дослідження вокально-хорової практики Рівненщини	9
1.1. Нові підходи в дослідженні вокального хорового мистецтва в сучасній літературі.....	9
1.2. Джерельна база наукового пошуку.....	20
Розділ II. Вокально-хорове мистецтво Рівненщини в сучасних умовах	32
2.1. Класифікація хорових колективів Рівненщини другої половини ХХ століття.....	32
2.2. Професійні види хорового виконавства в сучасних умовах: характеристика основних форм.....	42
2.3. Самодіяльна палітра хорового мистецтва і форми її організації на зламі століть.....	61
Висновки	69
Список використаної літератури	72

ВСТУП

Актуальність дослідження. Україна здавна відома у світі своєю багатою культурною спадщиною. Кожне століття розвитку української культури проходило в рамках військових конфліктів, революційних та суспільно-політичних рухів, основною метою яких був захист власної державності. Така ситуація в кожен період української історії показала невичерпність, творчу самобутність і талант українського народу, який постійно живе на пульсі історичних подій і відображає їх у власній творчій спадщині.

Вокально-хорова культура України як визначне явище в історії не лише національної, а й світової музичної культури, формувалась упродовж століть на кращих зразках народної спадщини та церковної музики, стилістично сформувалася у творчості відомих композиторів і диригентів. Музикознавці розглядають вокальне мистецтво як синтетичне явище, складовою якого є нерозривна єдність музики, співу, слова, гри. майстерність, емоційний вплив, голос, тембр, манера виконання, вокальна техніка, слова, інтонація, смисловий та емоційний підтекст, які можуть глибоко вплинути на духовний розвиток людини. Вона по-різному і специфічно впливає на людину, вселяє в кожную душу почуття впевненості, надії, сповнює духом і націлює на результат, адже створює гарний настрій, а це, відповідно, запорука успіху.

Залишившись без живого контакту зі своїми глядачами, слухачами та читачами, українським артистам довелося діяти творчо під час пандемії коронавірусу COVID-19. У мережу масово виходили музичні концерти та фестивалі і відкрили при цьому нові можливості. Ще один унікальний проект – мобільний додаток Ukrainian Live Classic, який пропонує широку ретроспективу класичної української музики від бароко до сьогодення.

За допомогою музики історія про українську сміливість і силу спротиву продовжує ширитись світом. У той час як українські воїни захищають рідну землю зі зброєю в руках, музиканти по всьому світі беруть до рук мікрофони та електрогітари, аби силою творчості підтримати Україну та наблизити її до

перемоги.

Водночас еволюційний характер розвитку духовної культури України ставить питання вивчення культурних та регіональних відмінностей, що в кінцевому підсумку сприятиме повнішому розумінню цілісності та самоідентичності української культури. Тому виникає потреба у науковому дослідженні розвитку вокально-хорового мистецтва Рівненщини в сучасній регіональній історіографії, що стало невід'ємною частиною духовного відродження України в цей період. При проведенні культурологічного аналізу слід зосередити увагу на процесі культурно-духовних змін на Рівненщині, які відбувалися під впливом новітнього етапу державотворення в Україні, зокрема в музиці.

Огляд використаної літератури. Під час роботи над дослідженням були опрацьовані наукові праці, що дали змогу простежити вокально-хорове мистецтво Рівненщини, охарактеризувати його як предмет наукового дослідження, виявити трансформаційні зміни у вокально-хоровому мистецтві.

З метою вивчення особливостей сучасного культурного процесу в Україні ми звернулись до відповідної літератури, де дане питання розкрито в такими дослідниками, як В. Виткалов, С. Виткалов, Т. Долбенко, В. Дудник, І. Костиря, О. Кравченко, Т. Лугуценко, І. Мухіна, К. Недря, О. Олійник, Л. Орендачук-Салєєва, М. Собуцький, О. Троїцька, А. Філіна, Н. Цимбалюк, М. Черниш, В. Чорна, Л. Шевченко, О. Яковлев та інші.

Розвиток українського естрадного мистецтва став в останнє десятиріччя предметом досліджень М. Мозгового [48], С. Клітіна – проблема становлення і розвитку української естрадної пісні [34], Н. Дрожжиної – вокального естрадного виконавства [24] та ін.

Аматорську творчість, як непрофесійну діяльність, що функціонує у сфері вільного часу та є однією з проявів організації дозвілля на сьогодні вивчають у культурологічній (С. Безклубенко, Л. Дорогих, С. Виткалов, В. Виткалов), філософській, педагогічній та соціологічній науковій літературі

(Н. Цимбалюк, В. Новійчук, Петров Ю., Ляшенко І., Шинкарук В. та ін.).

У процесі дослідження теми вважали за необхідне ознайомитися з творчим доробком та музичною діяльністю митців рівненського краю і помічником у цьому нам стали праці таких науковців як В. Виткалов [13], С. Виткалов [14; 15], А. Дацков [21; 22], М. Корейчук [38], А.Пастушенко [59], Б. Столярчук [78-85], в роботах яких зосереджено матеріал щодо вокально-хорового мистецтва Рівненщини.

У середині ХХ ст. культурне піднесення активізувало на території Рівненщини, як і в цілому в Україні, аматорське мистецтво. У той час в області було започатковано, а потім стало традиційним проведення різноманітних фестивалів, конкурсів, оглядів, а також творчих звітів.

Трансформація фестивального руху на Рівненщині подана в працях таких авторів, як М. Бабич [6], Г. Борейко [10], С. Виткалова [15], А. Дацков [22], В. Ковальчук [50], Л. Марчук [44], М. Пономаренко [63], Т. Прокопович [65], Т. Фінкевич [90], у яких є детальна характеристика фестивалів Рівненщини.

Вивчаючи духовний хоровий спів на Рівненщині, звернулись до праць В. Земляного, В. Піддубник [62].

Видання О. Тарасенка «Воскресіння. Хорова родина: нариси з історії хорового мистецтва» [18] присвячене 20-річчю великої хорової родини Архієрейського хору «Воскресіння» Рівненського Свято-Воскресенського Кафедрального собору УПЦ.

Музичне життя міста та регіону набуло загального розквіту завдяки навчальним закладам музичного спрямування. Їх діяльність досліджували Т. Латиш, В. Юрчук [93] тощо.

Варто акцентувати увагу на наукових розвідках, що стосуються різних аспектів вокально-хорової культури Рівненщини та опубліковані у спеціалізованих наукових збірках: «Українська культура», «Актуальні питання культурології» (кафедра культурології та музеєзнавства РДГУ).

Про діяльність Рівненської обласної філармонії дізналися з її

офіційного сайту в мережі Internet та праць Ю. Берези [7] та С. Мельничука [47] та ін.

Опрацьовуючи тему даного дослідження, ми звернулися до архівних матеріалів, які містять інформацію щодо діяльності аматорських колективів Рівненщини різних років другої половини ХХ століття. І саме вони надають більшої достовірності цьому науковому пошуку. У цьому зв'язку велике значення для роботи мали звіти Обласного Будинку народної творчості та управління культури Рівненської ОДА, що послуговували джерельною базою для дослідження темпів розвитку фестивального руху Рівненщини у період незалежності.

Таким чином, аналіз джерел засвідчує актуальність обраної для вивчення проблематики дослідження:

Мета даного дослідження – дослідити вокально-хорове мистецтво Рівненщини кінця ХХ - початку ХХІ ст.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішуються наступні **завдання**:

- прослідкувати нові підходи в дослідженні вокального хорового мистецтва в сучасній літературі;
- опрацювати джерельну базу із досліджуваної проблеми;
- визначити особливості сучасного культурного процесу в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст.;
- класифікувати хорові колективи Рівненщини другої половини ХХ століття;
- проаналізувати професійні види хорового виконавства в сучасних умовах: характеристика основних форм
- дослідити самодіяльну палітру хорового мистецтва і форми її організації на зламі століть;

Об'єкт дослідження – вокально-хорове мистецтво України загалом та Рівненщини зокрема на зламі тисячоліть.

Предмет дослідження – процес розвитку вокального хорового

мистецтва на Рівненщині.

Методи дослідження обумовлені його предметом та об'єктом. У роботі використалися метод аналізу, щоб розкрити основні аспекти розвитку вокально-хорового мистецтва України та Рівненщини в процесі державотворення незалежної держави. Також були використані методи порівняння, за допомогою яких висвітлено стан музичної культури в різні періоди. В дослідженні використовувались також методи опису, синтезу та узагальнення.

Практична цінність роботи полягає в тому, що зібраний матеріал може використовуватися для подальшого дослідження історико-культурного процесу, в практичних заняттях у системі підвищення кваліфікації працівників культури та освіти, а також при підготовці рефератів, доповідей, розробці лекцій та семінарів із історико-культурологічних дисциплін. Матеріали бакалаврської роботи можуть бути використані і в організації соціальної і виховної роботи у середовищі досліджуваного регіону.

Апробація дослідження здійснювалася у різних варіантах, зокрема й у процесі проведення практичних занять із професійно-орієнтованих дисциплін під час навчання на ОП I (бакалаврського) рівня, а також на наукових конференціях різних рівнів, зокрема:

Шкодич А. Вокально-хорове мистецтво Рівненщини в сучасному духовному житті (митці та художні колективи). Звітна наукова конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів, докторантів та студентів РДГУ. За 2021 р., 14-15 травня, 2022 р. Рівне: РДГУ, 2022.

Структура бакалаврської роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі визначено актуальність обраної теми, мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження, наукову новизну, практичне значення, проаналізовано джерельну базу та наведено характеристику розділів.

У першому розділі «Теоретико-методологічні аспекти дослідження вокально-хорової практики Рівненщини» висвітлено нові підходи в

дослідженні вокального хорового мистецтва в сучасній літературі та проаналізовано джерельну базу наукового пошуку.

Другий розділ «Вокально-хоровий жанр у регіоні в історичній ретроспективі» присвячено класифікації хорових колективів Рівненщини та охарактеризовано провідні види хорового мистецтва другої половини ХХ століття, досліджено професійні види хорового виконавства в сучасних умовах, самодіяльна палітра хорового мистецтва і форми її організації на зламі століть та тенденції в розвитку хорового виконавства на прикладі громад Рівненської області

У висновках підведено підсумки бакалаврської роботи, з'ясовано значення проаналізованої у ній проблематики.

Основний зміст роботи викладено на 79 сторінках. Список використаної літератури становить 94 позиції.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ПРАКТИКИ РІВНЕНЩИНИ.

1.1. Нові підходи в дослідженні вокального хорового мистецтва в сучасній літературі.

Українська музика часів незалежності України є найменш вивченим явищем в історії національної культури. Початок 1990-х років ознаменувався розбудовою нових незалежних держав у колишньому Радянському Союзі, активізацією процесу формування національних культур, розширенням кола творчих пошуків у різних національних школах. В Україні, яка є незалежною державою з 1991 року, починається новий сплеск національного відродження.

Головним нововведенням у сфері культури та мистецтва 1990-х років стала чи не вперше свобода слова. Цензура значно послабила свої позиції, а потім і зовсім була скасована. Реальними стали й інші громадянські права: свобода совісті та релігії, свобода громадських об'єднань. У власне мистецькій сфері відбуваються процеси реабілітації й відродження: на зламі століть повертаються із забуття поети та філософи, відкривається цілий пласт культури митців, які жили й творили на еміграції. Поштовхом до появи більшості інноваційних ініціатив того часу стало прагнення протиставити нові форми концертно-творчої практики офіційним вимогам Спілки композиторів України. Та й сама Спілка, втративши ідеологічну, а головне, фінансову підтримку держави, що розпалася, вже не могла вести колишню політику і втратила вплив на митців.

Культура та мистецтво 1990-х пов'язані зі стильовим пошуком, який зосереджується на осі «модернізм-постмодернізм». Постмодернізм – це новий тип людського світогляду інформаційного суспільства, унікальна соціокультурна модель, яка не дає єдиної картини світу, ґрунтується на ідеї його комунікації та висуває як головний творчий принцип «радикальний

плюралізм» стилів та художніх програм, світоглядні моделі та мови культури» [7, с.43].

У творчості композиторів наприкінці 1980 — початку 1990-х років відбувалися процеси урізноманітнення творчих пошуків. Водночас бурхливі процеси в суспільно-політичному та музично-суспільному житті першої половини 1990-х років не призвели до радикальних стильових змін у композиторській творчості. Кардинально нових стилістичних напрямів не було, творчі уподобання композиторів зосереджені на знахідках останніх десятиліть полістилістиці, мінімалізму, неоромантизму, неокласиці, «нової простоти»; є багато синтетичних («інтерактивних») композицій, перфомансів, творів, у яких поєднуються елементи серйозного та розважального жанрів. Виняток становить лише сфера духовної музики, яка стрімко розвивається.

Із 1990-х до початку 2000-х років кілька поколінь українських композиторів плідно працювали в українській музиці: композитори-представники музичного авангарду 1960-х років: В. Сильвестров, В. Годзяцький, В. Грабовський, Л. Дичко, М. Скорик, Г. Ляшенко, В. Загорцев, Л. Колодуб, Ю.Іщенко, В. Губаренко, В. Губа та ін.; композитори, які прийшли до музики в 1970-х роках: Є. Станкович, І. Карабиць, Я. Губанов, О. Костін, В. Зубицький, О. Ківа та ін.; композитори, які прийшли до музики у 1980-1990-х роках: Г. Гаврилець, В. Польова, О. Щетинський, О. Грінберг, О. Гугель, С. Пілютіков, К. Цепколенко, О. Козаренко, В.Рунчак, М. Денисенко, І. Тараненко, С. Зажитко, Л. Юріна, М. Ковалінас, А. Загайкевич, С. Луньов, І. Алексійчук, І. Щербаков, О. Скрипник та ін.; наймолодше покоління, яке прийшло до музики у 2000-х: Б. Кривопуст, О. Безбородько, О. Войтенко, З. Алмаші, Л. Сидоренко, М. Шалигін та ін.

В українській музиці останніх двох десятиліть жанри великої циклічної симфонії та сфера музичного театру були найбільш чутливими до кризових явищ суспільства. Була зруйнована система державного замовлення симфонічних, оперних, балетних творів, яка існувала за радянських часів,

зник стимул до їх написання.

Симфонічний жанр став непопулярним через високу витратність і складність. Другою причиною різкого скорочення кількості симфонічних творів став наступний етап кризи жанру, необхідність його докорінного оновлення. В останній третині ХХ - початку ХХІ ст. симфонію більше не можна розглядати як форму, що включає сонату чи якусь іншу жорстко встановлену структуру. Симфонія втрачає канонічність, багато симфоній з'являються в оригінальному, нетрадиційному вигляді, але при цьому зберігається значення симфонії як основного жанру.

Жанр великої симфонії в українській музиці цього періоду приваблює таких видатних майстрів, як В. Сильвестров, Є. Станкович, Л. Колодуб, Г. Ляшенко, В. Губаренко та інші. Відродження жанрів духовної хорової музики з 1990 р. та поява творів на релігійну тематику (у творчості таких композиторів, як Л. Дичко, М. Скорик, Г. Гаврилець, В. Степурко, І. Щербаков, І. Кириліна, Л. Донник та ін.) мають певну історичну основу. Інтенсивний розвиток українського хорового мистецтва в останні десятиліття зумовлений мистецькими традиціями нашого народу. Українська хорова культура – унікальне музичне явище світового масштабу, яке має давню історію та традиції. Співочі традиції в Україні завжди формувались на основі давніх зразків народної пісенної культури в її зв'язку з церковною музикою, адже християнська церква протягом століть була центром музичного професіоналізму. Важливе значення в цьому процесі мала духовна хорова музика і мистецтво регентства, започатковані візантійською школою церковного співу ІХ ст. Згодом із цих двох джерел (народної та церковної музики) викристалізувалися основні принципи професійного співу в Україні [24, с.125].

За роки незалежності України розпочалася бурхлива хвиля хорового ренесансу, яка сколихнула виконавців, композиторів, музикознавців, слухачів як в Україні, так і за її межами. Якісно новий етап у розвитку українського хорового мистецтва пов'язаний з діяльністю провідних

хормейстерів сьогодення: А. Авдієвського, Б. Антківа, М. Берденникова, Л. Венедиктова, В. Іконника, М. Кречка, В. Палкіна, П. Муравського, Є. Савчука та багатьох інших, а також хорових колективів, якими вони керують, як-от Національна заслужена академічна капела «Думка», Національний заслужений український народний хор ім. Г. Верьовки, Державний чоловічий хор ім. Л. Ревуцького, хор ім. П. Майбороди Національної радіокомпанії України, хорові колективи провідних мистецьких навчальних закладів України (НМАУ імені П. І. Чайковського, КНУКіМ, НПУ ім. М. Драгоманова, КІМ імені Р. М. Глієра та ін.). Розквіту хорової творчості в Україні сприяла поява великої кількості нових високопрофесійних хорових колективів (камерних), зокрема хорів «Київ», «Хрещатик», «Фрески Києва», Чернігівського камерного хору Д. Бортнянського, житомирська хорова капела «Орея», львівський хор «Глорія», численні молодіжні та дитячі хори.

За образним змістом сучасна українська хорова музика поділяється на твори духовної та світської тематики, за жанрово-стильовими архетипами – на численні традиційні та новаторські жанри, пов'язані як з канонічними, так і з неканонічними текстами. Отже, за роки незалежності України відбулося справжнє відродження національної хорової культури. Розквіту хорової творчості в Україні сприяла діяльність провідних хормейстерів, відомих і нових високопрофесійних хорових колективів.

Камерна музика як цілком самодостатня цікавила композиторів різних часів; для багатьох з них камерний жанр часто ставав творчою лабораторією, в якій відбувалися складні процеси пошуку, відбору та відшліфування нових ідей. Концептуально-драматичні прийоми, що зустрічаються в камерних композиціях, часто набирали поштовху для подальшого розвитку в симфоніях. У зв'язку з кризою симфонічного жанру 1990-х років українські композитори починають більше уваги приділяти жанрам камерної музики, які в результаті переживають справжній розквіт.

Цьому сприяла поява в Україні великої кількості нових

високопрофесійних камерних оркестрів, ансамблів («Київська камерата», «Київські солісти», «Київський камерний оркестр», «Archi», «Рикошет», «Нова музика в Україні» та ін.), а також діяльність окремих виконавців-солістів.

Ансамбль «Київські солісти» — дітище видатного українського скрипаля та педагога Богодара Которовича (1941-2009). Колектив об'єднав талановитих молодих музикантів України. Їхній репертуар охоплює як класичні українські та міжнародні композиції, так і сучасні твори. Ансамбль пишається тим, що у своїй рідній країні відбувся прем'єрний показ творів Бенджаміна Бріттена, Джорджа Палмера, Ерккі-Свена Тьюора та багатьох ін. Вони мають добре налагоджену історію турів на міжнародні фестивалі по всьому світу, включаючи Німеччину, Австрію, Швейцарію, Японію, Францію, Італію тощо. Програма концертів, звісно, змістовна, оскільки в основному звучать твори українських композиторів: Вечірня серенада В. Сильвестрова, Симфонія М. Березовського, Сні старого лісу О. Шимка, українська народна пісня «Плине кача», але їхня програма також включає П.Хіндеміт Трауермузик і X симфонію Ф. Мендельсона.

Значним явищем того часу стало перенесення на сцену філософсько-громадянсько-патріотичної тематики, притаманної академічному мистецтву. Завдяки цьому естрадна пісня, що звертається до найширшого кола слухачів із концертних сцен, радіоканалів, телевізійних програм, платівок, стала виразником громадської думки. Провідними артистами цього періоду, слідом за В. Івасюком, М. Скориком, були Б. Янівський, В. Камінський, І. Білозір, а їхні популярні пісенні композиції набули небувалої суспільної ваги та значення. Естрадні пісні та мистецька діяльність І. Білозіра демонструють новітнє бачення соціального призначення популярної музики в епоху ідеологічного панування в період до незалежності. Його орієнтація на національну ідентичність, зв'язок із розважальними традиціями свого краю, політико-публіцистична орієнтація, естетико-ідеологічне протиставлення надає пісні митця значення незвичайного й характерного, знакового явища

епохи [31, с.48].

На тогочасному етапі відбулися важливі нові, якісні зміни. Під впливом таких жанрів, як рок-опера, мюзикл, окремі поп-номери, вони почали об'єднуватися у великі шоу з театральним початком. Власне, цей період був значущим у становленні поп-культури Львова за радянських часів, яка на тлі періоду політичних обмежень та ідеологічних настроїв відрізнялася особливою активністю та винахідливістю у творчих пошуках. Нові твори набирають популярності не лише у виставах «Ватри», а й ансамблів «Львівські музиканти», «Кобза», «Смерічка», «Світозари», вони входять до репертуару Н. Яремчука, І. Богдана, І. Братушик, О. Хоми, Н. Шестакової, А. Кудлай, І. Бобула, ряд канадських та американських виконавців. Їх новаторські аранжування включили до свого репертуару О. Білозір, вокальна формація «Піккардійська терція» («Новорічний», «Весільний марш», «Джерело»), С. Вакарчук («Біла пава») [34, с.73].

Паралельно розвивається українська рок-музика. Серед найвідоміших гуртів «Океан Ельзи», «Воплі Відоплясова», «Танок на майдані Конго», «Крихітка Цахес», «Скрябін», «Тартак», «Плач Єремії», «Кому Вниз». Регулярно проводяться українські рок-фестивалі «Рок-екзистенція», «Тарас Бульба» та інші. Серед музичних колективів набувають популярності суто вокальні ансамблі, такі як «Піккардійська терція» та «Менсаунд». Мистецтво джазу представлене і в Україні. Значний внесок у популяризацію джазового руху в Україні зробили В. Симоненко та О. Коган. На фольклорній основі творять нову самобутню українську музику «Скрябін», «Мандри», «Гайдамаки», Т. Чубай, М. Бурмака та багато інших виконавців [34, с. 112].

Позитивні сторони стану музичної культури України проявляються у тому, що 452 сучасних українських композиторів є членами Національної спілки композиторів (290 композиторів та 162 музикознавця), серед них – 2 Герої України, 21 народних артиста України, 66 заслужених діяч мистецтв України, 16 лауреатів Національної премії України ім. Т. Шевченка, 5 академіків та 8 членів-кореспондентів Академії мистецтв України, 36

докторів наук, 63 професора, 37 лауреатів Премії ім. М. В. Лисенка, 23 лауреата Премії ім. Б. М. Лятошинського, 25 лауреатів Премії ім. Л.М.Ревуцького, 17 лауреатів Премії ім. В. С. Косенка тощо. За особливі досягнення 18 митців нагороджені Відзнакою Президента України Орденом «За заслуги» III ступ., 4 – орденом Ярослава Мудрого, 5 – орденом Княгині Ольги (станом на 2020 р.).

Помітно поживається музично-громадське життя: значно оновлюється та збагачується репертуар театральних концертних організацій, традиційні огляди музичної творчості втрачають номенклатурно-офіційний характер, на зміну їм приходять численні музичні фестивалі, хорові асамблеї, концерти хорової музики, олімпіади та конкурси під час яких музиканти обмінюються досвідом, змагаються, навчаються, обговорюють проблеми подальшої творчої діяльності.

Хорові фестивалі розрізняються за профілюванням, завданнями та статусом. Проводяться фестивалі дитячих колективів, студентів, молоді, капел певного статусу, наприклад, міських чи храмових. Поширене профілювання в стилістичних напрямках, таких як фестивалі класичної музики, старовинної, церковної, академічної, авангарду; фестивалі, присвячені історичним подіям («Тисячоліття духовності») або святам (Великдень чи «Різдво»). Унікальні фестивалі переможців музичних конкурсів проводяться у Франції, Польщі та інших країнах.

В Україні з моменту незалежності в 1990-х роках системно діють міжнародні хорові фестивалі. Їх заснували п'ять міст: 1991 - Київ (дитячі та юнацькі хори), 1993 - Дніпропетровськ (у галузі духовної пісні), 1994 - Одеса (фестиваль-конкурс «Південна Пальміра»), 1997 - Київ («Золотоверхий»). Київ»), 1999 - Ялта (фестиваль-конкурс камерних хорів і ансамблів) та 2002 - Донецьк («Співочий собор»). Міжнародний фестиваль «Музичні прем'єри сезону» (1988) Київської організації Національної спілки композиторів України став системою координат імен визнаних майстрів та авторитетних композиторів середнього покоління, ретельно розроблених програм для

широкої аудиторії. Стилiстична палiтра «Прем'єри сезону» охопила понад 60 творiв майже трьох столiть: вiд духовної музики М.Дiлецького, М.Березовського, Д.Бортнянського та А.Веделя до нових опусiв українських авторiв середньої та молодшi поколiння – I. Алексiйчук, Б. Кривоуста, А. Матвеева, К. Біла та iн.

Найбiльший форум сучасної музичної культури в Україні – перший Мiжнародний фестиваль «КиївМузикФест» (1989) поступово набирає оберти i стає найбiльшою подiєю сучасної української музики, першим мiжнародним музичним фестивалем. Його незмiнна мета – презентацiя вiтчизняної академічної музики в широкому глобальному контекстi мистецьких процесiв XXI столiття. Як завжди, на «КиївМузикФест» звучить музика рiзних жанрiв – вiд опери та симфонiї до хорової та камерно-інструментальної. Мiжнародний фестиваль музичного мистецтва «Харківські асамблеї» (1991), iнiцiйований ректором Харківського державного унiверситету мистецтв iменi I. Котляревського, професором, народною артисткою України Тетяною Веркіною, активiзує музичне життя мiста та України. Його концептуальнi принципи залишаються незмiнними: популяризацiя зарубiжної та вiтчизняної музичної спадщини, високий професiоналiзм учасникiв, просвітницька мiсiя. Останнiми роками Харківські Асамблеї транслювали онлайн [71, с.8].

Фестиваль «Лiтнi музичнi вечори» (1998 р.) живе завдяки зусиллям Юрiя Зiльбермана – одного з найуспiшнiших музичних менеджерiв України, який має великий досвiд органiзацiї та проведення конкурсiв, фестивалiв, форумiв i, головне, вмiє знайти джерела фiнансування, альтернативнi державним. «Вечори» продовжують давню традицiю, яка сягає ще царських часiв. У першi десятилiття XX столiття на вiдкритiй сценi Марiїнського парку виступали С. Прокоф'єв, Н. Рахлiн, В. Горовиц, Г. Нейгауз. Вечори – фестиваль iз мiжнародним статусом, тому географiчне коло музикантiв, запрошених до участi в проєктах, широке. Приємно вiдзначити, що бiльшiсть виконавцiв – молодь. Зазначимо, що фестиваль планувався як концертне мiсце для переможцiв конкурсу пам'ятi В. Горовиця. Сьогодні він розмiняв

третьої десятку, тож, природно, має певні традиції. Одна із них – відкриття концертного сезону парадом духових оркестрів.

Мистецьке життя столиці збагатилося ще однією імпрезою - «Музичною трибуною київської молоді» (2008 р.). Цей фестиваль сучасної музики засновано молодіжною комісією Київської організації Національної Спілки композиторів України. Від інших форумів аналогічного спрямування, що існують у столиці («Київ Музик Фест», «Музичні прем'єри сезону», «Музика молодих»), «Музична трибуна київської молоді» відрізняється не загальною концепцією і метою, котра у них спільна - підтримка авторитету сучасної музичної культури, її стабільного та повноцінного розвитку, а структурою. Так, усі вісім його концертів відбувались у вечірні години (19.00) у залі Київської організації Національної Спілки композиторів України, і лише концерт класу професора І. Щербакова - у Музичній академії ім. П.І. Чайковського. Крім того, всі події були організовані в форматі камерних вечорів. Важливою складовою форуму стала творча дискусія на тему «Українська музика покоління «двотисячників», яка зібрала молодих музикантів різних спеціальностей: композиторів, виконавців, музикознавців. Обговорювали проблеми сучасного фестивального руху в Україні: яким він має бути за концепцією та внутрішньою драматургією, як поліпшити відвідування концертів, реформувати музичну освіту, щоб в програмах навчальних закладів України сучасна музика, нарешті, посіла гідне місце [77, с.59].

Перший міжнародний фестиваль камерної музики «SZY-MANOWSKI-guartet та Друзі» (2008 р.) тримав Львів у полоні творчої активності впродовж чотирьох вечорів, збагативши панораму культурного центру Галичини цікавим мистецьким проектом. Ініціатором фестивалю став квартет імені Кароля Шимановського у складі Андрія Белова - I скрипка, Володимира Микитки - альт (Україна), Гжегожа Котова – II скрипка, Мартіна Сенявські - віолончель (Польща), вже знайомий львів'янам завдяки успішним виступам на фестивалі «Контрасти» (Львів).

Україна - одна з найспівочіших країн світу. Це закладено в менталітеті самої нації. Саме тому наша земля багата чудовими голосами і співочими талантами. То ж цілком природно, що серед мистецьких змагань молоді - всеукраїнські та міжнародні вокальні конкурси посідають особливе місце. Шануючи пам'ять своїх видатних земляків, міста, де вони народилися, створили і проводять конкурси: у Львові - оперних співаків ім. С.Крушельницької, у Харкові - естрадних виконавців ім. К. Шульженко, у Херсоні – ім. О. Петрусенко, у Луганську – ім. І. Паторжинського. Столиця, крім традиційного змагання ім. М. Лисенка, де є й номінація «вокалісти», має ще міжнародний конкурс ім. Б. Гмирі, співака, котрий залишається взірцем для сучасних виконавців, еталоном інтерпретацій, насамперед камерного репертуару [64, с.115].

Другий міжнародний конкурс вокалістів ім. Б. Гмирі, що відбувся в Києві, заснований 2004 року (до 100-річчя видатного співака) Міністерством культури і туризму України, Київською міською державною адміністрацією та Фондом Б. Гмирі. Мета мистецького змагання - продовжувати і розвивати традиції камерного виконавства, закладені Борисом Романовичем, відкривати молоді таланти і сприяти підвищенню їхньої професійної майстерності, розширювати міжнародні культурні зв'язки.

Щороку в Рівному проходить Міжнародний фестиваль органної музики – «Органний собор». Він відбувається після новорічно-різдвяних свят (січень-лютий). Серед учасників: відомі органісти України, Італії, Латвії, Польщі та інших країн.

Конкурс хорових диригентів - це, в першу чергу, змагання особистостей, а вже потім – рівень оволодіння професійними навичками. Всеукраїнський Конкурс хорових диригентів викликає великий інтерес слухачів. Головними фундаторами конкурсу виступає Міністерство культури і туризму України, Національна всеукраїнська музична Спілка та її асоціація «Хорове товариство ім. М. Леонтовича». Серед членів журі - провідні хорові диригенти, педагоги - професори Василь Ірха (Харків), Микола Кулик

(Львів), Володимир Рожок та Олег Тимошенко (Київ), композитор Леся Дичко, хормейстер дитячого хору «Щедрик» Олена Штукар з різних регіонів України, найбільше з Києва, Львова та Харкова. Вплив диригентського досвіду митців минулого - А.Веделя, Д.Бортнянського, О.Нижанківського, М.Лисенка, М.Леонтовича, К.Стеценка, О.Кошиця, Н.Городовенка, М.Колесси - надзвичайно важливо зберегти й передати їхні традиції молодшому поколінню диригентів. Конкурс став резонансною акцією, інтерес до нього виявила фактично всеукраїнська музична громадськість.

Перший всеукраїнський конкурс хорових колективів та камерних вокальних форм імені Б.Лятошинського заснований Національною всеукраїнською музичною Спілкою та її Асоціацією «Хорове товариство ім. Миколи Леонтовича» за підтримки Міністерства культури і туризму України. Організатори змагання мали на меті не тільки сприяти підвищенню майстерності сучасного хорового виконавства професійних та аматорських колективів, а й сприяти опануванню високохудожньої хорової та вокальної творчості Бориса Миколайовича. Журі конкурсу очолював А. Авдієвський. Змагаються мішані, жіночі, камерні хори, вокальні ансамблі, солісти-вокалісти. Серед учасників - і знані академічні колективи, і народні хорові капели [43].

Проект концертної агенції UKR Artists «Скорик – Мусоргський» (2021 р.), до якої долучився генеральний інформаційний спонсор портал MusicReviewUkraine. Відбувся проект у десяти містах України - від Запоріжжя і Харкова до Івано-Франківська і Львова. Завдяки підтримці Українського культурного фонду він став основою всеукраїнського музичного фестивалю «Скорик. PostScriptum» і наймасштабнішою на сьогоднішню культурною подією, пов'язаною з ім'ям і творчістю сучасного українського композитора.

Щороку в Україні проходять тисячі фестивалів з найрізноманітніших жанрів, які об'єднують людей, дарують радість, позитив, незабутні емоції та враження. В 2020-2021р.р. через пандемію Covid-19 деякі фестивалі

проходять в он-лайн форматі.

Таким чином, можна зробити висновок, що музичне мистецтво характеризується появою музичних творів, які втілюють нові тенденції розвитку музичного мистецтва. Однією з головних рис сучасної композиції є вільне функціонування традиції, створення на цій основі своєрідного синтезу стійкого та інноваційного. Особливе значення має звернення до національної музичної традиції (знаменний переспів, вечірній концерт, духовний концерт, кант, пісня-романс тощо) та органічне використання окремих елементів давніх пластів національної музичної культури в сучасній музичній мові. Це забезпечує безперервний розвиток національної музичної традиції, її збереження, а також міцний зв'язок поколінь упродовж століть. Музичні та пісенні фестивалі є найбільшою групою серед усього розмаїття фестивальної культури. Вони представляють різні жанри: джаз, поп, рок, фолк, сучасну естраду, авторську музику; на фестивалях звучать твори від класичної (орган, фортепіано) до альтернативної музики; учасниками фестивалів є симфонічні, камерні, духові оркестри, а також солісти, ансамблі, хори; Поширені фестивалі сольних інструменталістів – скрипалів, саксофоністів, трубачів, піаністів тощо.

1.2. Джерельна база наукового пошуку.

Вокальне виконавство є одним із найпоширеніших видів музичної творчості. Як самостійний вид художньо-творчої діяльності вокальне виконавство сформувалося в результаті поділу на композиційне та виконавське мистецтва. Естетичні аспекти вокального виконавства наближають його до інших видів мистецтва. Як творчий компонент музичної культури будь-якого народу, хорове мистецтво складається з народної пісні (фольклору) та професійної діяльності. Найзначніші дослідження в галузі вокального мистецтва проводили відомі вчені, педагоги та виконавці. Історико-теоретичні, методологічні та педагогічні аспекти вокального мистецтва розроблені в наукових працях таких авторів: В. Антонюк,

В.Багадурова, В. Васіна-Гроссман, М. Гарсія, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, В.Морозов, І. Назаренко, К. Нікольська-Берегівська, О. Стахевич та ін.

Процеси становлення диригентського виконавства та його сучасний стан, найважливіші стилістичні тенденції розвитку вітчизняного та зарубіжного диригентського мистецтва та його кращих представників аналізуються у численних працях музикознавців та диригентів-практиків. Дослідження можна розділити на два напрями: оркестрове диригування та хорове диригування. Мистецтво оркестрового менеджменту розкривається в історичній ретроспективі у творчості Р. Вагнера, Е. Кана, Г. Макаренка, М.Малька, С. Мюнша, А. Пазовського, О. Полякова, Л. Сідельникова, В. Толби та ін. Науково-методичні розробки Г. Єржемського, С. Казачкова, М.Колесси, І. Мусіна, К. Ольхова та ін. присвячені хоровому диригентству.

Перший енциклопедичний довідник про співаків, чие життя та творча діяльність пов'язані з Україною, презентував літературознавець, музикознавець і журналіст Лисенко І. М. у виданні «Співаки України» [41]. У полі його уваги — так звані «забуті» чи «замовчувані» імена, ґрунтовні розвідки про життя та творчість українських співаків, композиторів, піаністів, скрипалів тощо.

У ХХ столітті вокальне естрадне мистецтво надзвичайно динамічно розвивається в усьому світі та Україні. Цей вид, що синтезує масову культуру, музику, спів, танці, гумор, театралізацію та оригінальні вистави, виник у першій половині ХХ століття на Західній Україні, а в сучасній Україні набув динамічного розвитку у 1970-1980-х роках. Тоді на естраду вийшли такі співаки, як: Софія Ротару, Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Павло Дворський, Іво Бобул та ін. Саме вони «відкрили» самобутність та мелодійну красу української естрадної пісні не лише для республік колишнього СРСР, а й для країн Європи та США. На початку 1990-х років вони заклали основи шоу-бізнесу в Україні, який буде домінувати в найближчі десятиліття.

Проблемам теорії, історії та методики естради присвячені ґрунтовні

дослідження С. Клітіна. Власне, він першим комплексно підійшов до розуміння теоретичних проблем поп-арту. У роботі «Естрада: проблеми теорії, історії і методики» [34] С. Клітін проводить теоретичний аналіз естради загалом, звертаючи увагу на категорії «естрада» і «естрадность». Поняття естради, на його думку, може описати всю сферу мистецтва, для якої характерні жанри, які легко зрозуміти, а поняття «естрадность» поєднує в собі всі специфічні якості цього мистецтва [34, с.23]. Основні етапи історії та жанрово-стильові особливості джазової та естрадної зарубіжної музики ХХ ст. висвітлено в підручнику Н. Провозіної «Історія джазової та естрадної музики» [66].

Розвитку естрадного мистецтва присвячено підручник В. Матушенка «Розвиток естрадного мистецтва» [46], в якому автор розглядає ціле коло питань, пов'язаних із виникненням і функціонуванням цього виду мистецтва. Автор досліджує історію виникнення естради та етапи її становлення, розкриває особливості естради як виду мистецтва, розглядає перспективи розвитку українського та світового естрадного мистецтва. Становлення та тенденції розвитку української естрадної пісні аналізує композитор і співак М. Мозговий у дисертації «Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні» [48]. Розкрив національні особливості української естради, унікальність її існування в сучасному суспільстві, вплив інформаційного суспільства на масовізацію естрадної музики, запропонував методологію аналізу процесів становлення та розвитку масової естрадної пісні.

Українське вокальне естрадне мистецтво представлене такими виконавцями як В. Гришко, О. Пономарьов, І. Білик, В. Козловський, С.Вакарчук, Т. Кароль, Монатік, С. Ротару, З. Огневич, Руслана; Джамала, Лаура Марті; Іларія, Т. Матвієнко, Н. Матвієнко Г. Кричевський, О. Винник, І. Зінковська та ін..

Естрадний спів і шоу-бізнес стають предметом розгляду у працях В. Откидача «Естрадний спів і шоу-бізнес» [55]. В. Откидач не тільки розглядає теоретичні аспекти естради та шоу-бізнесу, а й звертає увагу на питання

виконавства та методику навчання співу, особливості ансамблевого співу, психологічні аспекти вокального виконавства, аналізує складові сценічної культури, сучасну інфраструктуру концертного виступу, особливості концертно-сценічної діяльності та роль дійових осіб шоу-бізнесу (продюсера, менеджера, промоушен та рекламу) [55, с.93]. Вченим вперше в українському мистецтвознавстві здійснено комплексне теоретичне узагальнення соціокультурних аспектів функціонування рок-музики як суспільно важливої системи другої половини ХХ ст. у широкому історичному контексті, в контексті синтезу загальносвітових традицій та національної самобутності у дисертації «Рок-музика як соціокультурне явище» [55, с.103], однак питання рок-музики в Україні автор не висвітлює.

М. Поплавський у праці «Антологія сучасної української естради» [64] відібрав найзнаковіші постаті, аранжувавши їх на чотири групи – традиційна попса, інструментальна естрада, шансон та український рок. Короткі нариси описового характеру, фотоілюстрації, довідки та перелік хітів мають на меті створити певний огляд українського естрадного мистецтва. Автор наголошує, що це «...не академічна праця, це лише спроба окреслити, хоча б ескізно, головні тенденції розвитку сучасної естради в Україні» [64, с.184].

Увагу дослідників привертають проблеми сучасної української авторської пісні. Збірка статей П. Картавого «Сучасна українська авторська пісня» [27] розкриває витoki жанру, містить відомості про авторів-ветеранів, фестивалі авторської пісні, творчі об'єднання, поради молодим авторам та організаторам, а також роздуми про долю Володимира Івасюка. Найбільш ґрунтовне дослідження сучасної авторської пісні та тенденції її розвитку в Україні належать О. Різнику «Сучасна авторська пісня і тенденції її розвитку в Україні» [68].

Особливості інтерпретації народної пісні в сучасному естрадному мистецтві України проаналізовані у дослідженні співачки Р. Лоцман «Особливості інтерпретації народної пісні в сучасному естрадному мистецтві України» [42].

На даний час у музиці активно використовуються композиційні прийоми рок-музики, джазу (Є.Станкович, Г.Тараненко). В українській рок-музиці інтенсивно впроваджуються такі напрями, як арт-рок, класик-рок, симфо-рок, рок-опера з використанням досягнень академічної (класичної) музики, що є доказом високого художньо-естетичного та професійного рівня вітчизняного рок-мистецтва та початком його світового визнання. Відстеження подальшого розвитку цих нових напрямів становить перспективу даного дослідження.

Ряд робіт О. Воропаєва, О. Строкова, О. Федорченко, Ф. Шак, І. Янік та ін. присвячено мистецтву джазу, який хоч і є окремим видом музичного мистецтва, однак певним чином переплітається з естрадою. Зокрема, Г.Власова у праці «Рок-культура – феномен ХХ века» доводить, що рок-культура є конкретним історичним явищем, джерелом і передумовою якого став вияв загальної глобальної цивілізаційної кризи [16, с.72].

Естрадно-джазова музика в контексті композиторської творчості й виконавства вітчизняних джаз-оркестрів належить до професійного і самостійного виду музичного мистецтва. На сучасному етапі розвитку музичного мистецтва вагоме місце посідає джазове виконавство, що має неабиякий вплив на людину. Інформацію щодо значної кількості естрадних оркестрів та ансамблів можна віднайти в засобах масової інформації, ознайомитися з їхньою діяльністю на різноманітних конкурсах, фестивалях, концертах тощо.

Праця В. Симоненка «Українська енциклопедія джазу» (УЕД) [73] – перше і поки єдине вітчизняне довідкове видання, мета якого – відобразити процес розвитку джазу в нашій країні за сімдесятирічний період його історії. З книги читач довідається про відомих вітчизняних виконавців, керівників оркестрів і ансамблів, які вели активну творчу роботу, про композиторів, музикознавців, аранжувальників, диригентів, музично-громадських діячів, педагогів, лекторів, публіцистів, критиків, журналістів, чия діяльність відіграла помітну роль у процесі становлення й еволюції цього виду

мистецтва в Україні. Поряд із цим у виданні вміщено статті про музикантів, які завдячують Україні своїм походженням, але їхня творчість проходила за кордоном, а також про представників культур інших народів, події життя або мистецький шлях яких були так чи інакше пов'язані з Україною.

Для висвітлення теоретико-методологічних аспектів сучасного аматорства були використані роботи Воловик А.Ф., Воловик В.А., Каргіна А.С., Красильникова Ю.Д., Смирнової Е.И., Пехоти О.М., Стрельцова Ю.А., які торкаються широкого кола питань: розкриття поняття «аматорство», видової різноманітності аматорського мистецтва, культурно - творчої та виховної роботи в аматорських колективів, розвитку особистості в процесі аматорської діяльності.

Проблеми розвитку сучасного фестивального руху стали об'єктом дослідження таких науковців, як: Ю. Ареф'єва, С. Виткалов, Д. Зубенко, О.Корольчук, О. Литовка, А. Плисак, Л. Пчелінцева, Ю. Пономаренко та ін. Сучасні музичні фестивалі стали предметом дисертаційних досліджень Б.Шведа «Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі», де автор розглядає тенденції, концепції, функції, акультураційні та інкультураційні процеси міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні («Київ Музик Фест», «Контрасти», «Два дні і дві ночі», «Форум музики молодих») [92] та автореферат дисертації С. Зуєва «Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова)» [26].

Проблеми української культури розкривають вітчизняні дослідники, зокрема В. Виткалов у праці «Українська культура: сторінки історії ХХ ст.» [13], де акцентується увага на тенденціях розгортання культурного процесу доби незалежності, аналізується творчий доробок чималої кількості маловідомих нині митців, зокрема й місцевих, розглядає організаційно-методичні аспекти діяльності ОЦНТ, фестивальний рух, тенденції культурно-мистецького процесу, зв'язки художніх колективів з зарубіжжям та інше, оминаючи питання аналізу художнього доробку місцевих митців, роль

творчих спілок.

У монографії С. Виткалова «Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності» [15] розглядається стан і роль спеціальної освіти в становленні і подальшому розвитку мистецької діяльності, мистецька палітра краю: вокально-хорове, інструментальне, альтернативна музика, фестивальний рух. Виявляються провідні тенденції в культурній діяльності Рівненщини; подано «творчі портрети» окремих діячів культури і мистецтва краю.

Вагомим джерелом дослідження стали довідкові енциклопедичні видання, зокрема «Митці Рівненщини» Б. Столярчука [78]. Автор досліджує забуті і маловідомі імена митців, чий життєві і творчі шляхи пов'язані з Рівненщиною. Видання є зразком словниково-довідкової літератури, що збило композиторів, диригентів, музичних виконавців, керівників художніх колективів, збирачів і носіїв етнокультурних традицій, народних умільців, чий життєві і творчі шляхи тісно пов'язані з Поліським краєм.

Збірка нарисів «Незабутні постаті хорового мистецтва Рівненщини» (ред.-упоряд. Б. Й. Столярчук) [81] розповідає про організаторів і керівників аматорських та професійних хорових колективів Рівненщини – Марію Афонченко, Івана Корсюка, Миколу Куща, Ореста Олійника, Володимира Островського, Володимира Пекаря і Володимира Толканьова.

Основою культурологічної місії Б. Столярчука стає прагнення усунути прогалини в інтелектуальній історії Полісько-волинської землі, поповнити панораму нашої духовності незваними фактами, свідченнями з історії культури. Його нариси про митців рідного краю «З дзвінкого джерела», «Мелодії душі», бібліографічний довідник «Фольклористи Рівненщини» схвально зустріла критика.

Б. Столярчук у довіднику «Контрабасисти України» [82], який містить біографічні довідки майже до 400 діячів мистецтва, що так чи інакше пов'язали своє життя з контрабасом. Це перша така спроба систематизувати розповідь про цих фахівців не лише в Україні, а й в усіх державах СНД.

Богдан Столярчук - дослідник широкого плану. Він є автором посібників, методичних розробок, книг нарисів про митців Рівненщини, автор цілого ряду наукових статей, вміщених у фахових виданнях України. Його навчальний збірник «Контрабас, 1-2 клас» вперше в Україні був видрукуваний у видавництві «Музична Україна» у 1990 р. Ним користуються у багатьох музичних школах і дотепер.

Дослідник видав серію книг про митців нашого краю, багатьом створив словесні пам'ятники за життя. Про диригентів: В'ячеслава Старченка, Григорія Глотка, Богдана Депо, Євгена Кухарця, Миколу Калітинського, композиторів: Михайла Каганова, Володимира Толканьова, Ярослава Калюха, бандуриста Анатолія Грицяя, хормейстерів: Івана Корсюка, Володимира Пекаря, Марію Афонченко, Володимира Островського, Ореста Олійника [37, с.20].

Постать Олександра Гайдабури як видатного піаніста, диригента, аранжувальника, джазового музиканта досліджував Б. Столярчук у праці «Ніколи не пізно сказати: «Дякую тобі, Олександрє!..» виданої до 80-ліття від дня народження митця [54].

У книзі «Богдан Столярчук» [8] (за ред. М. Корейчука) розповідається про життєвий і творчий шлях поета і фольклориста, краєзнавця і енциклопедиста, музичного виконавця, керівника колективів, письменника і вченого Богдана Столярчука. Великий розділ у книзі присвячений краєзнавству.

У розвідці М. Пономаренка «Становлення та розвиток самодіяльного виконавства на Рівненщині» [63] подається історія виникнення й розвитку хорового та народно – інструментального жанрів аматорського мистецтва та розвиток самодіяльного виконавства на Рівненщині.

Окремі згадки про форми взаємозв'язку та відмінності різних видів аматорської творчості досліджує А.Г. Михайлик у праці «Народна художня творчість» [48]. Подаються систематизовані знання про природу, структуру та функції художньої творчості.

А. Дацков у праці «Творчих щедрот оберіг» [22] аналізує діяльність художніх колективів міського будинку культури, подає інформацію про художні колективи, репертуар та знайомить з новими формами організаційно-мистецької діяльності.

Праці рівненських дослідників, серед яких – Ю. Бобанич, С. Виткалов, Г.Горох та ін. присвячені фестивальному та конкурсному руху на Рівненщині, де висвітлено чотири мистецькі фест-проекти, що відповідали міжнародному статусу: це конкурс молодих виконавців «Шоу «Західний регіон», рок-фестиваль «Тарас Бульба», джазовий фестиваль «ArtJazzCooperation» та джазовий фестиваль «JazzBez». Дослідник С.Виткалов у статті «Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора» виявив специфіку проведення фестивалів та їх регіональні особливості, а також проаналізував хорові фестивалі Рівненщини після відновлення державної незалежності України.

У статті Г. Борейко «Фестивальний рух Рівненщини: досвід для сьогодення» досліджуються найбільш масові фестивалі, розкривається діяльність колективів-учасників фестивалів, аналізується їхній репертуар [10].

Вивчаючи духовний хоровий спів на Рівненщині, звернулись до праці «Воскресіння. Хорова родина. Нариси з історії хорового мистецтва» [18] (упоряд. О. Тарасенко) присвячене науковцям, дослідникам, релігійним діячам, наводиться цікава інформація щодо творчого шляху колективу Архієрейського хору «Воскресіння» Рівненського Свято-Воскресенського Кафедрального собору УПЦ.

Нарис про відомого педагога-кобзаря, творчу діяльність А. Ю. Грицяя досліджували українські мистецтвознавці, культурні діячі, журналісти. Так, у книзі про Анатолія Грицяя «Пригорнув до серця як знак заповіту «Кобзар», який не дав стерти правди з ран землі...» [20] (упоряд. Б. Столярчук та Т.Міненко) описано життєвий і творчий шлях Анатолія Грицяя. У виданні зібрані спогади відомих краян – письменників, діячів культури: Є.Шморгуна,

Г. Сербіна, В. Басараби, А. Дацкова; журналістів: В. Шумик, Л. Марчук; музикантів та виконавців: Г.М. Топоровської, Н. Волощука, Т. Рокитинець, Б. Столярчука та інших про непересічну постать, активного просвітянина, небайдужу людину, рівнянина Анатолія Грицаю.

Проаналізували спадщину видатного бандуриста та композитора дослідник А.І. Дацков «Анатолій Грицай» [21], М. Корейчук, Б. Столярчук «Грицай Анатолій Юхимович» [19] та пропагандист українського кобзарства і бандури, меценат М.В. Досінчук-Чорний.

Навчальний посібник Г.М. Топоровської «Нехай дзвенить моя струна...» [88] – збірка оригінальних творів та обробок українських народних пісень для голосу в супроводі бандури, написаних заслуженою артисткою України, старшим викладачем Рівненського музичного училища Рівненського державного гуманітарного університету Г. Топоровською. Книга Г. Топоровської засвідчує глибоке розуміння специфіки кобзарського мистецтва, його невмирущість через закладений у ній органічний сплав любові до музики, через любов до Вітчизни. У посібнику зібрано надзвичайно проникнуті різними почуттями (лірикою, смутком, добрим гумором, драматизмом чи героїкою), глибокими переживаннями сучасної людини народні пісні в обробці авторки та її численні неповторно оригінальні твори на слова сучасних українських поетів (А. Листопад, І.Сеник, З. Ружин, Н. Близнюченко, О. Головка, Є. Шморгуна, Ю. Берези), в яких талановито, з любов'ю відображено і сучасні радості, і сучасні болі тепер уже незалежної, але ще не зовсім вільної від, на щастя, вже минулих морально-етичних утисків рідної України.

Нарис Г. Сербіна «Галина Топоровська» [72] про життєвий і творчий шлях бандуристки, заслуженої артистки України, педагога, композитора, дипломанта Всеукраїнського радіо-конкурсу «Нові імена». Нарис присвячено 40-річчю від дня народження, 20-річчю творчої та 15-річчю педагогічної діяльності Г.Топоровської.

У нотній збірці А. Пастушенка та Л. Яцкової «Граї, сопілко. Школа

гри на сопілці» [61] автори виклали історію становлення інструмента від сопілки прадавніх часів (вербовий свисток) до хроматичної та вклад провідних майстрів-сопілкарів у становлення сопілки як професійного інструмента. А методична частина посібника, доповнена музичним репертуаром, стане в нагоді для студентів гуманітарних спеціальностей вищих та середніх навчальних закладів, також для вчителів музики.

У збірку дитячих пісень Анатолія Андрухова «Співають діти» [4] увійшли музичні твори для дітей, написані композитором у різні роки на вірші українських поетів. Кожна пісенька - це веселий, життєрадісний, бадьорий дитячий настрій, переданий авторами слова і музики та покликаний усебічно сприяти розвиткові у юного покоління мистецьких здібностей та культурного світогляду.

Енциклопедичний довідник «Сопілкарство Рівненщини» [23] автор-упорядник Р.І. Дзвінка - перша спроба зібрати постаті всіх поліських дудкарів та виконавців-сопілкарів нашого краю, які народилися чи навчалися, працювали чи працюють, жили і живуть на Рівненщині. Особливість довідника та його актуальність полягають насамперед у висвітленні музичного життя Рівненщини через біографічні відомості про виконавців на етнодухових інструментах та їхніх педагогів. З одного боку, висвітлюються процеси становлення та розвитку сопілкарства, а з іншого - характеризується система професійного навчання гри на етнодухових сопілкових інструментах в навчальних закладах. Така інформація необхідна численним музикантам-педагогам, що викладають у консерваторіях та інститутах мистецтв, музичних училищах і школах, на курсах підвищення кваліфікації тощо, музикантам-виконавцям, музикознавцям та дослідникам. Незважаючи на те, що на Рівненщині видано чимало енциклопедичних та інших мистецьких видань, жодне з них не дає цілісної картини про виконавців на етнодухових інструментах.

У пропонованій праці автор зробив спробу зібрати та систематизувати добутий фактичний матеріал, дуже потрібний для історії музики, але майже

цілком відсутній в українській музикознавчій літературі. Таким чином, через призму сопілкового виконавства, з'являється можливість представити широку картину історії традиційного музикування на дудці-викрутці і дудці-колянці, сучасного сопілкового виконавства та діяльності оркестрів і ансамблів народної музики в нашому краї.

У результаті аналізу джерельної бази встановлено, що вокально-хорове мистецтво досліджено в працях українських музикознавців останніх десятиліть, як і в усій культурі, відчувається момент самоствердження, прагнення повноцінно, без комплексів «влитися» у потік передових стильових пошуків української музики ХХ-ХХІ ст. За роки незалежності України відбулося справжнє відродження національної хорової культури. Розквіту хорової творчості в Україні сприяла діяльність провідних хормейстерів, відомих і нових високопрофесійних хорових колективів. З точки зору пізнання регіональної традиції, Рівненщина має своє неповторне мистецьке обличчя саме завдяки реалізації процесів міжкультурної комунікації. Вони стали сприятливою основою для виховання багатьох видатних особистостей, які вплинули на розвиток професійного вокального мистецтва краю.

РОЗДІЛ II. ВОКАЛЬНО-ХОРОВИЙ ЖАНР У РЕГІОНІ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ.

2.1. Класифікація хорових колективів Рівненщини другої половини XX століття.

Музика залишається чи не єдиним жанром мистецтва в рівненському краї, яким цікавляться усі соціально-демографічні групи населення. Зрозуміло, що мова йде про різні види музичної культури і різний рівень цих зацікавлень. На Рівненщині цей напрям успішно розвивається в усьому його розмаїтті – вокальна, вокально-хорова, інструментальна (вокальні та інструментальні тріо та інші склади), естрадні гурти тощо [15, с.321].

Чи не найкраще представлений у краї хоровий жанр, що має міцне підґрунтя, закладене особливостями культурної практики Західної України, де хоровий спів був обов'язковим у школі й церкві, де постійно, незважаючи на численні утиски неукраїнської влади, проводилися творчі змагання, де співало завжди українське село.

У Рівному 1971 року відкривають культурно-освітній факультет Київського державного інституту культури ім. О. Корнійчука, який у 1979 році переростає у Рівненський державний інститут культури, до якого залучають відомих фахівців. Велику роль у цьому процесі відіграв перший ректор інституту, доктор філософських наук Віталій Передерій. Саме у цей час із кращих мистецьких закладів України, як то Київської державної консерваторії ім. П.І. Чайковського, Одеської державної консерваторії ім. А. В. Нежданової, Донецької державної консерваторії, Харківського державного інституту мистецтв до Рівного приїжджають талановиті педагоги та виконавці, які згодом становитимуть золотий фонд професорсько-викладацького складу інституту.

Та найчільніший викладацько-мистецький склад прибув до Рівного з числа кращих митців та студентів-випускників Львівської державної

консерваторії ім. М.В. Лисенка. Серед них: у музичному жанрі Олександр Геринович, Петро Свердлик, Богдан Яремко, Богдан Депо. У хоровому жанрі: Орест Олійник, Марія Афонченко, Юрій Остапчук, Богдан Дерев'яно. Саме вони здійснили великий поштовх у мистецькому піднесенні краю [79, с.74].

Вагомий внесок у розвиток хорового мистецтва Рівненщини зробив Володимир Павлович Пекар – визначний педагог-хормейстер, художній керівник і головний диригент Державної заслуженої хорової капели України «Трембіта». Хоровою капелою «Трембіта» Володимир Павлович Пекар керував одинадцять років, прагнув збагатити репертуар капели, який би дозволив демонструвати високий професійний рівень та культуру виконання. Під його керівництвом капела виконала ряд монументальних творів Станіслава Людкевича, кантати «Наймит» на слова І. Франка, «Ой Морозе морозенку». За час керівництва В.П. Пекарем капелою «Трембіта» Всесоюзна фірма «Мелодія» записала і випустила три грамплатівки, в яких було виконано 42 хорових твори. Голос «Трембіти» лунав в усіх куточках нашої держави та поза її межами. У 1969 р. талант і праця маестро В.П. Пекара були достойно оцінені, йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча мистецтв України.

У 1978 р. Володимир Павлович переїжджає на роботу у Рівненський Інститут культури на посаду доцента і завідувача кафедри академічного хору. Капела інституту культури, яку створив Володимир Павлович, була для маестро справжньою частинкою його життя, він віддавав їй все своє вміння, досвід, талант. Обласний фестиваль конкурс «Пісні над Горинню», завжди розпочинала студентська капела, що свідчило про високий професіоналізм і яскраве виконання. Часто ілюстрував хорові твори грою на фортепіано, багато з яких знав напам'ять. Практичний досвід Володимира Павловича віддзеркалювався у його творчій діяльності та роботі його студентів. Митець ставив високі вимоги для себе і до студентів, експериментував, застосовував цікаві методики, що давало можливість студентам опанувати різні стилі

багатьох композиторів. У кожному тріумфальному виступі колективу читається почерк великого майстра хорового мистецтва [61].

Не зважаючи на велику і кропітку роботу як диригента капели так і завідувача одного з провідних кафедр, В.П. Пекар постійно надавав методичну допомогу хоровим колективам. Багато років Володимир Павлович прикладав зусилля, працюючи над монографією «Історія розвитку українського хорового мистецтва».

Хорові колективи на Рівненщині були поширені й у більш пізній період, середині — останній третині ХХ століття. Очолювані знаними майстрами – А. Войцеховським, М. Фенглером, М. Дациком, І. Корсюком, П.Невірковцем, О. Кривенчуком, Ф. Васечком та десятками інших, не менш знаних у цій галузі фахівцями, що мали яскраві мистецькі гурти на підприємствах та в районах області, хорове мистецтво Рівненщини складало яскраву сторінку художньої культури України [61, с.173].

Великий внесок у розвиток музичної культури, популяризацію диригентського виконавства і підготовку кадрів зробила Марія Миколаївна Афонченко. Вона хоровий диригент, педагог, доцент, завідувачка кафедрою хорового диригування Рівненського інституту культури, художній керівник і диригент студентського академічного хору, хормейстер хорової капели інституту, керівник самодіяльної народної жіночої капели Рівненського обласного будинку працівників освіти. Колективи, якими вона керувала, в різний період були лауреатами та дипломантами I-і II всесоюзних фестивалів народного мистецтва, всесоюзного огляду самодіяльної художньої творчості, присвяченого 40-річчю Перемоги, республіканського огляду-конкурсу художніх колективів вищих навчальних закладів Міністерства культури УРСР, учасником III республіканського свята народної творчості у м. Хмельницький II національного конкурсу ім. М. Д. Леонтовича (1993). У роботі з хором багато уваги приділяла розкриттю ідейно-художнього змісту твору, чистоті інтонації, розширенню динамічної і тембральної палітри, ансамблевості. Збагачувала репертуар творами українських композиторів та

духовною музикою. Мала витончений гармонічний слух, хороші вокальні дані, вміла швидко і результативно працювати з хоровими колективами різної кваліфікації. Вдумливий і талановитий педагог з професійними педагогічними якостями, за чверть віку роботи в інституті виховала цілу плеяду музикантів та педагогів. Серед них – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства В.Г. Виткалов, кандидат педагогічних наук З.В. Черуха, заслужений працівник культури України Я. М. Андрусів та інші. Марія Афонченко — автор багатьох методичних розробок та посібників, зокрема: Письменные работы в курсе «Дирижирование» (1987), «Упражнения для правильного овладения вокально-хоровыми навыками» (1988), «Диригування і методика роботи з хором» (1989), «Визначення диригентських схем хорових творів» (1989), «Вправи для виправлення найбільш типових недоліків в техніці диригування» (1990), «Різні види звуковедення і їх відображення в диригентських штрихах» (1991), «Читання хорових партитур» (1991), «Хорова література. Тематика курсових робіт» (1993), «Вокальний ансамбль» (1993), «Взаємозв'язок літературно-поетичних основ вокально-хорових творів з питаннями їх виконавчого аналізу» (1995) [5, с.3].

Постать Богдана Депо - яскрава сторінка в мистецькому житті Рівненщини. Створений ним камерний оркестр обласної філармонії став взірцем для багатьох колективів України. У роботі над кожним твором він старався досягти професійного виконання - це він в першу чергу вимагав від себе і від колективу. Багато сил та енергії віддавав, щоб колектив досяг творчих успіхів і вийшов на високий рівень виконавської майстерності. Як музикант він збагачував свій творчий багаж новими творами, а як диригент - прагнув до професійності.

Богдан Депо поповнював камерний оркестр професійними музикантами, які мали консерваторську освіту, тому й оркестр конкурував з державним камерним оркестром своєю виконавською і професійною творчістю. Оркестр є активним пропагандистом творчості українських

сучасних композиторів творів молодих рівненських композиторів В.Камінського, В. Шумейка, Л. Матвійчук. Відбулися авторські концерти М.Скорика, В. Зубицького, М. Колесси, А. Гайденка, В. Губаренка, Л.Колодуба, Є. Станковича.

У диригентській кар'єрі Б. Депо безліч знакових творчих зустрічей, які для обласного міста оберталися неординарними музичними вечорами. Серед таких - авторські концерти композиторів-сучасників Миколи Ракова (Москва), Дамби Хуреш-оола (Кизил, Тува), Андрія Штогаренка (Київ), Мирослава Скорика (Львів), Анатолія Гайденка (Харків). Камерний оркестр під орудою Б. Депо удостоївся прем'єрного виконання творів радянських композиторів, зокрема, «Діалогічне інтермецо» Володимира Шумейка, Симфонія №3 Ігора Шамо, «Кончерто грассо» Анатолія Гайденко, «Північна казка» Ігора Ковача, Концерту для трьох литавр і струнного оркестру Дамби Хуреш-оола та ін.

Комунікабельність і невгамовність артистичного хисту Богдана Депо притягувала до Рівного найвидатніших музикантів сучасності: скрипалів - Богодара Которовича і Олега Крису; піаністів - Олексія Наседкіна та Радугу Лисенко, органістів - Володимира Кошубу й Ірину Калиновську; вокалістів - Дмитра Гнатюка та Лідію Кондрашевську. Разом із камерним оркестром здобували професійне визнання рівненські солісти-вокалісти - народна артистка України Наталія-Марія Фарина, заслужені артисти України Ярослав Кульчинський, Євген Юрків, Людмила Гурова [53, с. 92].

Більше двох десятиліть працював у Рівненському музичному училищі Анатолій Андрухов, керував диригентським класом, керував і допомагав учням оволодіти викладацькою майстерністю, ділився досвідом створення та організації оркестрів народних інструментів. Анатолій Андрухов був головою об'єднання оркестрів народних інструментів Рівненського відділення Національної всеукраїнської музичної спілки, удостоєний почесного звання заслуженого працівника культури України. Мав вчене звання доцента, став лауреатом Мистецької премії ім. Германа Жуковського.

Сьогодні творчі колективи, створені Анатолієм Андруховим, продовжують діяти під орудою його учнів, колег, професійних музикантів, розвивають прекрасні традиції, започатковані ним у Млинові, Острозі та Рівненському музичному училищі (колектив «Древляни» Рівненського музичного училища), з яким він упродовж десятиріччя працював. У їхньому репертуарі - аранжування, обробки та авторські твори Анатолія Андрухова. Непересічний талант композитора, диригента і педагога, тонкого лірика і задушевного мелодиста, який міг поєднати місцевий фольклор зі своїми композиціями, упродовж багатьох десятиліть радував і надалі буде радувати широке коло шанувальників і прихильників його творчості, яка в останні роки набула широкої популярності. Його пісні, вміщені у більше як десяти збірниках, звучать в усіх куточках України. Зокрема, пісня «Моя родина - Україна» на слова українського поета, нашого земляка Олександра Богачука - візитка творчої Рівненщини на усіх звітах і виступах. У ній гармонійно поєдналися і мелодія, і поетичне слово, це своєрідний мистецький заклик до єдності українських душ, громадян нашої держави Україна. Анатолій Андрухов є автором пісенних збірників «Моя родина - Україна» (1994), «Від Ікви до Горині» (1996), «Кує зозуля» (1997), «З добром і любов'ю» (2000). Написав музику до вистави «Сотниківна» Богдана Лепкого [2, с.3-4].

Музичне життя краю тісно пов'язане з постаттю Богдана Дерев'янка. З приходом на кафедру, поряд з викладанням таких дисциплін, як хорове диригування, читка хорових партитур, взяв на себе найважливішу частку педагогічного навантаження – керівництво зведеним народним хором, що покладало на нього особливе почуття відповідальності за якість загального рівня підготовки студентів, а з кожним виступом колективу, підтверджувалась фахова кваліфікація як диригента, так і вихованців кафедри. Про це свідчили численні виступи хору в суспільно-культурному житті міста та області, де хор під керівництвом маестро Дерев'янка завжди був бажаним і професійно досконалим.

Знаковим став виступ хору на сцені Палацу мистецтв «Україна» в

рамках творчого звіту художніх колективів Рівненщини у 1982 році. На той час народний хор інституту вражав вибагливих столичних поціновувачів мистецтва гармонією та м'якістю звучання, умінням передати найвишуканіші відтінки виконуваних творів. Підтвердженням зрілого професіоналізму диригента та очолюваного ним навчального хору стала висока оцінка виступу хору, дана народним артистом УРСР, професором, академіком Анатолієм Авдієвським.

Особливою віхою львівського періоду життя та творчості диригента кінця 80-х років ХХ – першого десятиліття ХХІ століття стала робота з народним хором «Мрія» Львівської торговельно-економічної академії. Участь колективу у найпрестижніших конкурсах і фестивалях хорового мистецтва, таких як Всеукраїнський конкурс хорового мистецтва імені М.Леонтовича (1993 і 1997, I премія), Фестиваль хорового співу, присвячений 150-річчю М. Лисенка (1992), обласний конкурс хорових колективів до 130-річчя Товариства «Просвіта» (1993, I премія), Всеукраїнський хоровий фестиваль «Мрія» (1995, 1998, 1999, 2002) та ряд інших. Різноманітність поглядів диригента в поєднанні теорії і практики як основа вищої диригентської школи, яку Богдан Петрович гідно репрезентував як професійний музикант.

Богдан Дерев'янку пишається своєю великою композиторською творчістю, яка включає оригінальні твори, обробки та переклади для хору та вокального ансамблю, інструментальну музику, пісні, романси, сольні пісні, які є частиною репертуару як професійних, так і аматорських колективів та виконавців [38, с.56].

Творчість композиторів Рівненщини - одна з цікавих і яскравих сторінок розвитку української музичної культури. Охоплюючи в своїй творчості різні музичні жанри, особливо творчо проявляють себе в пісенному. Одухотвореність, простота, ліризм, відчуття драматургії твору - такі риси притаманні художньому стилю композиторів Рівненщини.

Дацик Микола Володимирович - заслужений діяч мистецтв України,

автор репертуарно-методичного збірника «Жайворова пісня», навчального посібника «Озовусь я в росах...», багатьох пісень і обробок народних мелодій.

Довганич Михайло Микитович – хорові твори на слова І. Франко «Червона калина»; О. Богайчук. «Приснилось матері»; О. Олесь «Тануть сніги»; Обробки народних пісень – «Ой у полі верба», «Ой співаночки мої», «Туман, туман долиною», «Коло броду, броду».

Забута Борис Ілліч - Заслужений працівник культури України, лауреат обласної мистецької премії ім. Германа Жуковського, керівник вокально-інструментального тріо «Срібна терція» Рівненського МБК. Нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради України (1982), член обласної асоціації композиторів Всеукраїнської музичної спілки. У минулому - керівник ансамблю народної музики «Наспів» при Рівненському міському будинку культури, лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, автор обробок українських народних пісень.

Калустьян Олександр Варткесович - заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки композиторів України, автор інструментальної музики, музики до вистав: М. Петренка «Суд пам'яті», Б.Стельмаха «Фрак для доцента», А. Азова, К. Чуковського «Операція «Ліквідація».

Корейчук Микола Павлович - композитор, педагог, виконавець-баяніст, заслужений працівник культури України, лауреат мистецької премії ім. Германа Жуковського (2000). М. Корейчук – організатор і керівник народного інструментального ансамблю «Медіатор» РДПІ. У творчому доробку 76 науково-методичних видань, понад 150 оригінальних музичних творів, серед них музика до дитячих вистав «Чарівний глечик» та «Морський вовк»; більше 200 аранжувань і концертних обробок. Автор та упорядник пісенних збірок «Кличе Україна», «Заспівай мені», «Грає інструментальний ансамбль», навчального посібника «Вокально-хорові та інструментальні твори» тощо. Інструментальні твори «Прогулянка», «Роздум», «Інтермеццо»

звучали на українському радіо і телебаченні. В творчому доробку композитора є твори «Прелюд-фантазія», «Край над Горинню», «Роздум» [60, с.44].

Корчага Віктор Григорович - член обласної асоціації композиторів Всеукраїнської музичної спілки. Твори: Для баяна-Збірник етюдів; Експромт Сі-мінор, Молдавський танок, Спогад, Ліричний вальс, Гумореска, Полька; Варіації на тему української народної пісні «Ой джигуне, джигуне»; Обробки - російської народної пісні «Травушка-муравушка», української - «Сусідка».

Леус Тетяна Петрівна - керівник хору духовної музики, член обласної асоціації композиторів Всеукраїнської музичної спілки. Автор збірки «Поклик вічного» (1994).

Марченко Валерій Віталійович - написав понад 60 творів, зробив більше 50 обробок пісень, багато з них звучали по обласному та українському радіо. Програма з двох відділів звучала по каналах Інтербачення і на радіостанціях Копенгагена. Твори для симфонічного оркестру: «Симфонічна поема для хору», «Дайте руки, юні друзі» та «Споминайте, браття, милі» (на сл. М.Шашкевича); «Дванадцять пісень» (на сл. М. Сингаївського).

Пастушенко Андрій Семенович – голова Рівненського обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки, поет-композитор, заслужений працівник культури України. Автор понад 40 навчальних посібників: «Я піснею живу для України», Українська пісенна спадщина», «Моліться всі, бо близький час», «Пісні Рівненщини», «Вітрила надії», «Цвіт рясний над росами», «Вишиванка від мами», «Українська народна пісенна спадщина Рівненщини і Тернопільщини», «Пам'ятаймо, брате», «Народна пісенна творчість в Україні», «Україночка», «Земляки», «Вчителю», «Верніться живими», «Свято радісне Різдва», «Колисанки для рівненят». У його доробку є 10 компакт-дисків , а серед них – «Батьку мій», «Храм душі», «Ода любові», «Україно, рідний краю», «За Україну Богу помолись», 20 музичних фільмів «Коли ми вдвох», «Пісенні барви гармонії», «Погорина»,

«Весняний первоцвіт», «Україно, зоряний розмаю», «В небі зірка Вифліємська», «Почерк доли», «Співоче Веретено»; понад 500 пісень, музика до вистав, міні-опери «Попелюшка», телепрограм «Музичні діалоги», «Рівне Муз Фест», всеукраїнських фестивалів-конкурсів «Весняний первоцвіт», «Зустрічаємо Різдво», патріотичної пісні «Слава Україні! Героям слава!», української народної жартівливої пісні, танцю та гумору «Весела толока» [60, с. 9-10].

Топоровська Галина Миколаївна – викладачка, співачка, заслужена артистка України, член обласної асоціації композиторів Всеукраїнської музичної спілки. Має збірку власних творів для голосу в супроводі бандури «Цвіте бузок».

Трофимчук Олег Ігорович – диригент, композитор-аранжувальник, художній керівник українського народного оркестру Рівненського державного гуманітарного університету. У його творчому доробку – камерно-інструментальна музика для скрипки, віолончелі, фортепіано, сопілки, флейти. З великих форм – «Волинська легенда», музична драма за мотивами п'єси Л.Українки «Лісова пісня», кантата «Ранок землі» для читця, соліста академічного хору та українського народного оркестру, «Паремія» для кларнета, скрипки, віолончелі та фортепіано. Значна частина творів написана для українського народного оркестру, серед яких: «В полоні диких танців», «Зимова ностальгія», «В народному русі», «Арканрок» для цимбалів з оркестром, «Тепло чумацького шляху» для флейти з оркестром, «Вокаліз» для скрипки з оркестром, «Балканський наспів» для пан-флейти з оркестром, «Танцюй, Ізя» для кларнета з оркестром, «Бурлеска», «Дріботуха», «Вишиванка у вітрині» для естрадного оркестру та ін.. Велику частку творчого доробку складають аранжування і транскрипції популярної музики для різних інструментів і оркестрів, серед яких мюзикл «А Рим палав коханням» на теми італійських популярних естрадних пісень 1980-х років [60, с.82-83].

Фесай Петро Михайлович – композитор, педагог, заслужений

працівник культури України, лауреат мистецької премії ім. Германа Жуковського, член обласної асоціації композиторів Національної всеукраїнської музичної спілки. Автор збірника «Я твій син, Україно» [60, с.161].

Твори композиторів Рівненщини, поза всякими сумнівами, гідні уваги керівників художніх аматорських колективів та окремих виконавців, а деякі з них вже посіли належне місце в репертуарі професійних державних колективів України.

Як видно зі сказаного вище, творчість рівненських диригентів та композиторів є жанрово багатоплановою. Рівненські диригенти та композитори весь час знаходяться у творчому пошуку нових форм музичної виразності, не полишають спроб у різних жанрах музики, збагачуючи її індивідуальним авторським баченням. У результаті постійного творчого пошуку накопичився значний доробок рівненських авторів, які підтвердили свою майстерність багатьма преміями та нагородами у галузі музики.

2.2. Професійні види хорового виконавства в сучасних умовах: характеристика основних форм.

За період незалежності хорове мистецтво досягло нового художнього й національно-стилістичного звучання. Протягом другої половини ХХ - початку ХХІ ст. хорове мистецтво поряд з інструментальною музикою стає популярним, набуває професіоналізму.

З плином часу музична творчість почала поділятися на різні види, у яких композиція відокремилась у напрямок, що передбачає діяльність, пов'язану виключно з складанням (створенням) оригінальних музичних творів. Зазвичай, у сучасній музикознавчій літературі під видами музичної творчості мається на увазі: професійна, народна і самодіяльна творчість. Іноді її поділяють на світське мистецтво, церковне мистецтво і популярну музику.

Центром музичного життя є, безперечно, обласна філармонія, яка й

надалі підтримує високий статус професіонального мистецтва. Зростання різноманітності стилів, жанрів і, нарешті, видів музики, що спостерігається в ХХ ст. призвело до появи оркестрів, у тому числі нових видів. В складі філармонії - оригінальні художні колективи: тріо «Контрасти», «МІО», низка солістів-вокалістів й інструменталістів. Певний час у Рівненській філармонії працював дует Антоніни та Валерія Мареничі. Але найвідомішими працівниками цієї структури були співачки, імена яких у середині-кінці 80-х збирали повні зали – Лариса Доліна-Міончинська та Ірина Понаровська. З діяльністю філармонії пов'язують творчість таких артистів, як Л. Гурова (заслужена артистка України, вокал), гурт «Браво», І. Криворученко (меццо-сопрано), С. Жуковська (сопрано), Грицюк-Левчук Г. Всеволодівна (заслужена артистка України, артистка розмовного жанру), гурт «Ліра», М.Швидків (соліст, баритон), К. Огаркова (солістка, орган) та ін..

З 1973 року директором та художнім керівником Рівненської обласної філармонії призначений Святослав Філімонович Мельничук. Під його керівництвом було створено камерний і симфонічний оркестри, ВІА «Олеся», ВІА «Жайвір», збудовано залу органної та камерної музики. Унікальний орган компанії Rieger-Kloss виготовлений у Крнові, Чехословаччина, дозволяє виконувати весь спектр світової органної музики. Найкращі органісти України та Європи беруть участь у щорічних фестивалях органної музики Рівненської обласної філармонії.

Також зал камерної та органної музики є базою для камерного оркестру Рівненської обласної філармонії, чудового ансамблю, одного з найстаріших оркестрів України, в репертуарі його найкращі зразки світової музики, яким керував диригент народний артист України Богдан Володимирович Депо.

У філармонії працювали колективи та артисти: лауреат міжнародних конкурсів камерний оркестр (заснований у 1975 р.), група «Барви», тріо «Контрасти», цирковий колектив, заслужені артисти України: Н-М. Фаріна, Т. Денисюк, М. Іванов, Г. Грицюк. З 2004 по 2011 рік Рівненську обласну філармонію очолювали Микола Орешко (директор) та Сергій Кульчинський

(художній керівник). У цей період створюються нові колективи: ансамбль «Концертіно», народний театр «Дуліби».

Успішним авторським творчим проектом М. Орешка є музичний фольклорний етно-театр «Дуліби», заснований 2001 р. Це перший в Україні подібний колектив. Основа репертуару - зібраний фольклорний матеріал безпосередньо керівником проекту М. Орешком і артистами колективу, які самостійно проводять фольклористично-дослідницьку роботу. Результатом цієї праці став запис CD-диску «Серіє гусі» (2004 р.). Записано 90 хв. оригінального пісенного матеріалу. Колектив - учасник оглядів народної творчості та мистецьких звітів Рівненщини у Палаці «Україна» (2009 р.) численних фестивалів, телепроектів. Серед численних відзнак колективу: диплом Союзу українців Підляшшя за участь у фестивалі «На Івана, на Купала» (2004 р.), диплом фестивалю-конкурсу козацької пісні «Встань, козацька славо! Засвіти знамена!» (2005 р.), диплом переможців обласного відбіркового туру X Всеукраїнського фестивалю «Червона Рута» (I місце, 2006 р.). «Дуліби» - лауреати II премії X Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» (2007 р.), лауреати Всеукраїнського фестивалю сімейної творчості «Родинні скарби України» (2008 р.), переможці конкурсу «Золотий трек» (2008 р.).

З 2005 року Микола Орешко працює на посаді директора КЗ «Рівненська обласна філармонія» РОР. За його активних старань започатковано фестиваль «Рівне-Академія»; організовано дитячо-юнацький фестиваль «Нове виконавство»; піднято планку виконавської майстерності концертуючих артистів; в штат закладу запрошений народний артист України Степан Гіга; запрошуються з концертами провідні виконавці, розширено географію гастролів (Європа, Північна та Південа Америка, країни СНД). Микола Орешко активно сприяє і докладає максимальних зусиль для заохочення та відзначення кращих артистів і колективів філармонії: звання заслужений артист України було присвоєно солістам філармонії Людмилі Туровій, Квітославі Добромільській-Гігі, Миколі

Швидківу; народної артистки України - Наталії-Марії Фарині; премія ім. Жуковського етно-театру «Дуліби»; статус «академічний» отримав камерний оркестр. Микола Орешко активно сприяє виконанню проекту єдності під патронатом Президента України «Схід-Захід» [60, с.119].

Філармонію поповнили артисти естради: народний артист України Степан Гіга та співак і композитор Сашко Невже, звання «Заслужений артист України» присвоєно солістці філармонії Людмилі Гуровій, «Заслуженому артисту України» солісту філармонії Миколі Швидківу. 2009 рік став знаменним для філармонії. Камерний оркестр здобув II премію Першого республіканського конкурсу «Прем'єр Палац» у Києві, а в грудні того ж року отримав статус «Академічний камерний оркестр». З квітня 2011 по серпень 2012 року директором філармонії був заслужений артист України Олександр Тарасенко. У концертній діяльності філармонії з культурно-освітньою метою запроваджено абонементні програми та концертні цикли. Сотні провідних музикантів України та зарубіжжя презентували своє мистецтво рівнянам та гостям міста.

З 2014 р. створено симфонічний оркестр філармонії та ансамбль народних інструментів, присвоєно звання «Заслужений артист України» Ірині Криворученко та Леоніду Репеті. У 2017 р. Рівненська обласна філармонія отримала «Зірку якості» як краща філармонія України. Створено мобільну концертну програму за участю етно-гурту «Дуліби» для проведення концертів в зоні проведення АТО. Концертні бригади Рівненської обласної філармонії регулярно проводять мистецькі заходи та творчі зустрічі на Рівненському полігоні. Обласна філармонія постійно проводить різноманітні фестивалі, зокрема й вокальної та органної музики: «Дивовижний світ органа», «Шедеври вокального мистецтва», «Церковні піснеспіви», «Весняні дзвіночки» тощо, у яких беруть участь чимало яскравих виконавців не лише з України, але й далекого зарубіжжя, маючи постійну нагоду вдосконалювати свою майстерність [60, с.120].

Оркестр Рівненського обласного академічного музично-драматичного

театру під керівництвом головного диригента, заслуженого артиста України, народного артиста України З. Крета складається з висококваліфікованих музикантів, досвідчених професіоналів, які постійно підвищують свій професійний рівень. З. Крет виконав музичне оформлення більшості вистав з репертуару театру. Творець музики до постановок: «За дев'ятим порогом» О. Коломійця, «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого, «Канотье» М. Коляди, «Ніч перед Різдом» М. Гоголя, «Кін IV» Г. Горіна та ін. Музичне оформлення вистав: «Суперники» О. Манохіна, «Марія Тюдор» В. Гюго, «Сльози Божої матері» У. Самчука, «Тев'є» Г. Горіна. Музична постановка вистав: «Наталка Полтавка» І. Котляревського, М. Лисенка; «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, «Сорочинський ярмарок» Л. Юхвида, М. Аваха (за М. Гоголем), «Пошились у дурні» М. Кропивницького, «За дев'ятим порогом» О. Коломійця, «Не судилось» М. Старицького. Оркестр театру під керівництвом З. Крета має кілька концертних програм, з якими виступає самостійно. Останній твір диригента – вистава-концерт за творами популярних українських композиторів «Намалюй мені ніч».

Місто має достатньо яскраві здобутки в ділянці інструментального виконавства. Ініціативу у цьому контексті веде Рівненське державне музичне училище (з 1955 р.), де розпочав свою роботу загально-училищний хор, яким з перших днів керував молодий і талановитий хормейстер, витончений музикант, вдумливий інтерпретатор Микола Оскарович Красс. Основою творчого складу хору стали студенти-хормейстери, разом з ними співали в хорі студенти інших спеціалізацій, викладачі, бібліотекарі. Усі охочі, хто мав любов до співу. Саме тоді закладалась основа майбутнього храму хорової музики нашого краю. Більшість співаків першого складу хору училища стали практикуючими хормейстерами, плідно і самовіддано працюючи на пісенній ниві. І вже дуже скоро в містах і селах Рівненщини були створені хорові капели, народні хори, чоловічі та жіночі вокальні ансамблі. Перші випускники започаткували справжній хоровий рух на Поліссі, в багатьох містах України та за кордоном. Це: заслужені працівники культури України

П. Невірковець, М. Фенглер, М. Калітинський, В. Аврусевич, згодом – заслужений діяч мистецтв України М. Дацик, народний артист України Є.Кухарець, А. Міліневський, О. Каневський, Н. Марчук. Великий внесок у справу популяризації академічного хорового жанру зробив диригент училищного хору заслужений діяч мистецтв України професор В.В. Толканьов.

Фундатором вокальної школи у Рівному стала викладач М. В. Сабат-Свірська, людина непересічного таланту, співачка Торунської та Варшавської опери, яка виховала у стінах Рівненського музичного училища плеяду талановитих співаків, зокрема заслуженого артиста України Т. Денисюка. Її справу продовжила Л. П. Ходаковська-Свірська, в класі якої навчались більше 300 студентів, серед них народна артистка України Л.Кондрашевська, заслужений артист України О. Шак. На зміну основоположникам ПЦК згодом приходять А. В. Згонніков, І. В. Литвинова, М. М. Довганич, А. І. Міліневський, Т. В. Подкопаєва, Г. М. Рябоконт, Н. М. Бабій, В. І. Гусарук, Н. Я. Нікітська, М. І. Туровський, О. В. Тарасенко та заслужений діяч мистецтв України О. Л. Тарасенко, під орудою якого хор училища став лауреатом Всеукраїнських хорових конкурсів ім. М.Леонтовича (І премія, Київ, 2002) та Д. Січинського (І премія, Івано-Франківськ, 2003).

Згодом до складу предметно-циклової комісії влились молоді викладачі – колишні випускники Рівненського музичного училища: О. Литвинова, О.Гуц, О. Одинець, Ю. Дмитрук, В. Гавронський. З 2007 року хором керує О.Одинець, який продовжив славні традиції попередників. У тому ж році хор отримав диплом II ступеня в номінації «мішані хори» Всеукраїнського конкурсу хорових колективів та камерних вокальних ансамблів ім. Б.Лятошинського в м. Києві. Двічі хор був відзначений на Всеукраїнському православному фестивалі духовних піснеспівів «Від Різдва до Різдва» у м.Дніпропетровську, у 2007 - дипломом, у 2011 став лауреатом I ступеню у номінації «Кращий світський хоровий колектив» із музичних училищ та консерваторій та отримав Грамоту Благословенну керівнику та всьому

колективу хору студентів Рівненського музичного училища. Студенти, які стали лауреатами Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів ім. Д.Бортнянського серед студентської молоді у м. Суми: О. Слободенюк – II премія, 2006р.; О. Остапчук – III премія, 2006 р.; Н. Очеретович – III премія, 2006 р.; Є. Коломійчук – II премія та приз за молитовність, 2010 р.; Я.Кухарук – II премія, 2012р.; А. Тітечко – I премія, 2014 р. Багато випускників предметно-циклової комісії творчо працюють на ниві музичного мистецтва – у музичних та загальноосвітніх школах, мистецьких ВНЗ, оперних театрах. Це, зокрема: В. Войтко, заслужений артист України, соліст Львівського оперного театру; О. Лось – соліст заслуженої хорової капели «Думка»; Д. Князева – солістка Львівського оперного театру; К. Цимбалюк – солістка Одеського оперного театру; В. Катеринчик – артистка хору Санкт-Петербурзького оперного театру; І. Комаревич – солістка Львівської філармонії та багато інших, що продовжують мистецькі традиції предметно циклової комісії «Хорового диригування» на Рівненщині та за її межами.

Хор Рівненського музичного училища заснований в 1955 р. і став першим творчим колективом в тому ж році заснованого музичного училища. Вже через два роки під орудою Миколи Краса здобуває срібну медаль на I фестивалі молоді в м. Київ. Хор училища був першим виконавцем в м. Рівне «Реквієму» В.А. Моцарта під керуванням Володимира Толканьова.

В 1997 році на чолі хору став Олександр Тарасенко. Під його керуванням щороку хор училища представляє нові програми «Духовна музика західної і східної Християнських церков». Вперше у Рівному виконано «Gloria» А.Вівальді, спільно з камерним оркестром під керуванням Євгена Товстухи прем'єра «Stabat mater» Джованні Перголезі, «Messa- Requiem» Г.Форе.

2001 р. - спільно з Рівненським обласним музично-драматичним театром і хором училища була здійснена постановка вистави, музику і хори до якої написав М.В. Лисенко. В цьому ж році хор був учасником звіту області в м. Київ. У 2002 році хор училища представив програму творів

Д.Бортнянського до 250-річчя від дня народження композитора, хор стає лауреатом I премії IV Всеукраїнського хорового конкурсу ім. М. Леонтовича [25, с. 15-16].

На базі Рівненського музичного училища був створений учнівський джаз-оркестр (повний склад: 4x4x5), його очолив викладач Владлен Прибора. Учасники джаз-оркестру, учні музичного училища, набуваючи досвіду індивідуальної гри в цьому колективі почали створювати в місті Рівне та області свої невеликі за складом джаз-бенди, які грали на вечорах відпочинку в клубах.

Одним з перших оркестрів, який грав в танцювальних вечорах, керував Анатолій Владико. Згодом цей оркестр очолив Микола Шевчук, і цей оркестр став одним з найпопулярніших на Рівненщині. Цей колектив мав два напрями своєї діяльності: в зимовий період оркестр грав на вечорах танців, а в літній період вів концертну діяльність. Концертна програма мала назву «Привіт з Ровно».

Понад 50 років діє при училищі кобзарська мистецька школа А. Грицяя (1931-2003 рр.). Під впливом цієї школи мистецтво гри на бандурі опанували чимало подвижників вітчизняної культури і продовжують розвивати його у багатьох областях України. А етнопроект «Кобзарський майдан», організований під час проведення IX молодіжного Міжнародного фестивалю народного мистецтва «Древлянські джерела» (22-25 серпня 2010 р.) за участю виконавців на старосвітській бандурі, кобзі, лірі та дуді започаткував поступове відродження цього виду народного інструментарію, як і поступове його вивчення [19, с.36].

Музичне училище є ініціатором проведення традиційного Міжнародного конкурсу виконавців на духових інструментах «Сурми». Духовий та оркестр народних інструментів закладу «Древляни» неодноразові лауреати Всеукраїнських та міжнародних конкурсів.

Масштабною та багатогранною є й творча праця Інституту мистецтв РДГУ у жанрі музичного мистецтва. Започаткування в м. Рівному Інституту

культури (1971 рік) дало свої позитивні результати. Готуючи фахівців спеціальності «Народна художня творчість» із широким спектром спеціалізацій для забезпечення сфери культури, його випускники значною мірою сприяли поповненню вже існуючих та створенню нових художніх осередків в області, а відтак - піднесенню духовної культури загалом.

На кафедрі музичного фольклору, де готують фахівців із української традиційної музичної культури, нині діє кілька пісенних фольклорних колективів. Передусім ансамбль «Горина», вже існує не один рік і добре знаний за межами області. Серед тих, хто впевнено заявив про себе не так давно, це інструментальний ансамбль традиційної народної музики - «Хутірські музики».

Невтомний збирач українського фольклору, професор, кандидат мистецтвознавства Богдан Яремко разом з доцентом Богданом Столярчуком, нинішнім керівником інструментального ансамблю, він дав путівку в життя «Хутірським музикам». Із того часу молодіжний гурт став учасником кількох регіональних конкурсів та фольклорних фестивалів, виборів звання лауреата та дипломанта регіонального конкурсу молодих виконавців української народної музики «З народного джерела» (протягом 2001-2004 років) та молодіжного фестивалю «Нові імена», постійно виступає на різних обласних культурно-мистецьких дійствах, на обласному святі «Музейні гостини».

Багато справжніх скарбів накопичили наші предки, особливо в сільській місцевості: творили, передавали пісні, музику з покоління в покоління. Тому такі ансамблі, як «Хутірські музики», роблять подвійну корисну справу: з одного боку - знаходять себе у мистецтві, з іншого - повертають із забуття чи напівзабуття те, що вже було створено, але поступово відходило з життя внаслідок напливу штучного, вторинного, крикливого в нашому національному мистецтві.

В інструментальному ансамблі викладачі та студенти із кафедри музичного фольклору: Вікторія Ярмола та Роман Нярба (скрипалі), студенти Степан Ткач (цимбали), Тарас Горін (сопілка), Андрій Ядчишин (контрабас),

Ольга Жабчик та Микола Петрованчук (скрипка), Олена Перець (баян, бубон), співачки Яна Куришко та Оксана Пех [8, с.73].

Учасники ансамблю «Хутірські музики» виконали цілу низку традиційних музичних творів Полісся, Волині, Буковини, Карпат. Музичні й співочі фольклорні ансамблі «Волиняни», «Джерело» та «Горина», яким виповнилося більше 40 років.

Дивом добра і любові чарує нас світ української народної пісні, наших звичаїв та обрядів. Із покоління в покоління передавалися ці скарби й живили душу народу, давали йому снагу до життя.

Ось уже 43 роки фольклорний колектив «Горина» Інституту мистецтв РДГУ несе народні традиції, зібрані віками, шанувальникам мистецтва. Створив ансамбль у 1979 році доцент кафедри музичного фольклору, Заслужений працівник освіти України Василь Павлюк. А тепер цю справу продовжують його учні - Людмила та Сергій Вострікови, які очолюють колектив із 1999 року, виховуючи учасників гурту на кращих зразках народної музики.

Колектив ансамблю молодіжний. Співають у ньому студенти та випускники Інституту мистецтв. Молодь, яка приходить у колектив, приносить із собою любов до рідної землі, своє щире захоплення духовною скарбницею народу. А вже у стінах Інституту мистецтв разом із керівниками у фольклорних експедиціях студенти відшукують справжні перлини української народної творчості, щоб пізніше донести їх до сердець слухачів. У безперервному зв'язку з живою дійсністю, з життям народу і полягає секрет успіху «Горини». Репертуар ансамблю складають пісні обрядові (колядки та щедрівки, веснянки, купальські, жнивні), побутові, постові та пісні-молитви, народні ігри й танці, твори на тексти Тараса Шевченка, а також піснеспіви, записані з голосу Лесі Українки [67, с.21-22].

Колектив ансамблю, щоб глибше передати красу українського слова, використовує різні виконавські форми: окремо чоловічий та жіночий гурти, мішаний склад, тріо, дует. Велику роль в цьому відіграє й музичний

супровід. А керівник інструментальної групи колективу доцент РДГУ Б.Столярчук дбає про те, щоб пісня і музика звучали в унісон.

Фольклорний ансамбль «Горина» ставав лауреатом багатьох всеукраїнських конкурсів та фестивалів: «Золоті ключі», «Сонячні кларнети», «Лесина пісня», «Повстанські ночі», «Червона рута», «Горицвіт», «Коляда» та ін. А ще часто виступає за кордоном, зокрема у Польщі, Македонії, Словаччині, Югославії, Росії, Білорусі, Італії, де концерти завжди проходять з великим успіхом.

У 2014 році заснована міська премія імені Василя Павлюка. Вона спрямована на підтримку митців, присуджується за найкращі досягнення у народному мистецтві. Першим лауреатом премії 2014 року був фольклорний колектив «Горина» Рівненського державного гуманітарного університету.

Інструментальний ансамбль народної музики «Хутірська музика» створений кандидатами мистецтвознавства Інституту мистецтв РДГУ Михайлом Хаєм і Богданом Яремком. Колектив пропагує духовні скарби Карпат, Буковини, Полісся, Волині. У його репертуарі обробки народних мелодій для сопілки, цимбалів, скрипки, авторські твори. Звідти, із самих глибинок, черпає колектив усе нові й нові мелодійні скарби. Відтак і називається «Хутірські музики». Сьогодні ним керує викладач Інституту мистецтв Богдан Столярчук. За короткий час свого існування «Хутірські музики» встигли стати переможцем, дипломантом та лауреатом конкурсів народної музики «З народного джерела», «Нові імена».

Самобутні навчально-творчі колективи - фольклорні ансамблі «Горина», «Джерело», «Волиняни», ансамбль народної музики «Хутірські музики» є своєрідною лабораторією формування досвіду виконавської майстерності майбутніх фахівців, які беруть активну участь у фестивалях та конкурсах, обласних фольклорних оглядах, благодійних концертах, записуються на телебаченні та радіо, випускають аудіоальбоми.

Із 2001 року щовесни кафедра організовує конкурс молодих виконавців української народної музики «З народного джерела». Його учасниками були

представники Волинської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Івано-Франківської, Житомирської, Закарпатської та Рівненської областей. Конкурс завоював неабияке визнання серед фахівців у галузі української народної музичної культури. Крім конкурсної програми відбуваються зустрічі з відомими виконавцями української народної музики, науково-методичні семінари та «круглі столи» з проблем успадкування збереження та популяризації народного музичного мистецтва [8, с.147].

Хор студентів кафедри хорового диригування - провідний творчий колектив Інституту мистецтв РДГУ, який бере свій початок з відкриттям кафедри хорового диригування Рівненського факультету культурно-освітньої роботи Київського інституту культури ім. О. Корнійчука в 1970 р. В різні періоди академічним колективом керували висококваліфіковані фахівці кафедри: ст. викладач Остапчук Ю.М., заслужений діяч мистецтв України О.М. Олійник, ст. викладач М.М. Афонченко, заслужений діяч мистецтв України проф. В.П. Пекар, ст. викладач Л.П. Ульяновська, доц. М.М. Довганич, ст. викладач Ф.Ф. Васечко, ст. викладач Ю.І. Стадницький. З 1997 року з капелою працює ст. викладач Іваник Н.М. Великим досягненням хорової академічної капели було одержання III премії на II Всесоюзному хоровому конкурсі ім. М.Д. Леонтовича. В 1997р. капела - лауреат I премії II Всеукраїнського хорового конкурсу «Повстанські ночі», учасник хорових концертів, літературно-музичних композицій, мистецьких заходів та культурних акцій міста. Дипломант Першого міжрегіонального фестивалю хорового мистецтва «Великодні піснеспіви» [25, с.15-16].

Фольклорний ансамбль «Джерело» створений у 1986 р. Раїсою Цапун та Іваном Сінельниковим (керував ансамблем до 1991 р.). Цапун Раїса Володимирівна – заслужений діяч мистецтв України, доцент РДГУ, відомий в Україні фольклорист – практик, етнограф, збирачка та виконавиця народних пісень. Основним напрямом дослідження є фольклор Рівненського та Житомирського Полісся. Здійснила понад 20 фольклорних експедицій. Записала близько 1500 народних пісень. На основі цього опублікувала 27

статей у наукових журналах та 6 навчальних публікацій. Вийшов компакт-диск Весільні обряди з гуртом «Джерело» (2004), «Мелодії стародавнього Нобеля» (2004). Нею здійснені фондові записи на Рівненському державному радіо- й телебаченні: музичні фільми «Поліські наспіви» (2001), «Любов мила» (2001), «Добрий вечір тобі, пане господарю» (2002), «З піснею до матері» (2003). Пісні рідного дому» (2005), «Поколядщина у тітки Катерини» (2005); сюжети в передачі «Мистецька світлиця» «Свят-Вечір» (2001); презентація книги «Мелодії древнього Нобеля» (2003) та презентація книги «Сербинівське весілля» (2004); участь у прямому ефірі телепередачі «Той, кого чекали». Рівне-1 (2003). Брала участь у прямому ефірі передачі радіоканалу «Культура» Національної Держтелерадіо компанії України з темою «Феномен поліського весілля», радіопередачі «Добридень» Національної Держтелерадіо компанії України [60, с.113].

Фольклорний ансамбль «Джерело» є володарем гран-прі: I Всеукраїнського літературно-фольклорного фестивалю «Лесина пісня». - м.Луцьк, 1988; XI Міжнародного фестивалю молодіжних фольклорних колективів «Красная горка» ім. В. Гаврилова (м. Брянськ, РФ), 2012. Лауреат: Міжвузівського фестивалю творчості студентів «Ми і пісня-87» (м. Миколаїв, 1987, диплом I ст.); Республіканського радіо конкурсу «Нові імена» (м. Київ, 1989, диплом I ст.); Телеконкурсу творчих колективів Рівненщини «Сонячні кларнети» (м. Київ, 1989, лауреат); II Всеукраїнського пісенного фестивалю «Повстанські ночі» (м. Рівне, 1997, III премія); Міжнародного молодіжного фестивалю традиційної народної культури «Древлянські джерела» (м. Рівне, 1998, II премія; 2005, I премія; Міжнародного фольклорного фестивалю «Коломийка - 98» (м. Коломия, Івано-Франківська обл., 1998, I премія); Слов'янського фольклорного фестивалю «Коляда» (м. Рівне, 1999, I премія); X Міжнародного гуцульського фольклорно-етнографічного фестивалю «Коломийка-2000» (м. Коломия, Івано-Франківська обл., 2000, II премія); Всеукраїнського фестивалю гумору «Лауреат Нобельської премії». Номінація «Пісенне мистецтво» с. Нобель Зарічненського р-ну Рівненської обл.;

фольклорний ансамбль «Джерело» (2003); квартет «Жайвір» фольклорного ансамблю «Джерело» (2005); дует «Намистечко» фольклорного ансамблю «Джерело» « у складі Раїси Цапун та Ірини Бородійчук (2007); VIII Міжнародного фестивалю молодіжних фольклорних колективів «Красная горка» (м. Брянськ, РФ, 2006, II премія); Всеукраїнського конкурсу автентичного солоспіву в межах Міжнародного свята літератури і мистецтв «Лесині джерела» (м. Новоград-Волинський, солістки гурту «Джерело» Наталія Корчевська (2006, II премія), Лідія Жарківська (2006, III премія), (2007, II премія); II Обласного пісенного фестивалю «Зустрічаємо Різдво» (м.Рівне, 2010); VI Всеукраїнського фестивалю естрадної пісні «Весняний первоцвіт». Номінація «Народна пісня» (м. Рівне, 2011, диплом I ст.); Заключного конкурсу ХНІ Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» (м. Київ, Виставковий центр, солістка гурту «Джерело» Наталія Нижник, 2013, II премія), тріо гурту «Джерело», «Серпанок», у складі Анастасії Ястрижемської, Анни Курочки, Ірини Павлік (2013, II премія); лауреат номінації «Творчий колектив» конкурсу «Студент року - 2006» (м. Рівне) [63, с.114].

У 1988 р. Р. Цапун був створений фольклорний ансамбль «Маланка», керівником якого вона була до 1991 р. Репертуар цього колективу базувався на музичному фольклорі Поділля та Прикарпаття. Ансамбль був учасником регіональних мистецьких заходів, фестивалів та конкурсів, зокрема, конкурсу виконавців народної пісні у Миколаєві (II премія), учасником телепередачі «Щедрий вечір» (1990) Національної держтелерадіокомпанії України, другого свята щедрувальників і колядників (м. Рівне, 1991), брав активну участь у роботі Товариства української мови імені Тараса Шевченка (1989-1991). За сумісництвом Р. Цапун - викладачка фольклорного гурту «Веснянка» Рівненського ПДМ (1988-2000), керівниця дитячого фольклорного ансамблю «Берегиня» с. Будичани Чуднівського р-ну Житомирської області (1992-1994), артистка вокального квартету «Криниченька» Рівненського ПК «Хімік» (1996-2002). Як солістка і учасниця ансамблів гідно представляла українське

професійне народне мистецтво під час Міжнародних фестивалів фольклору в Італії (1990), Польщі (1996-1997, 2000, 2003, 2010), Білорусі (1998), Франції (2000), Росії (1985, 1988, 2006, 2012) [60, с.115].

Розвиток естрадної і джазової музики на Рівненщині, та в житті кожної людини зокрема, відіграє важливу роль, адже її популярність невпинно зростає. Рок-формація «Chant Moulin» (м. Рівне) була створена шанувальниками рок-музики, студентами Рівненського інституту культури Юрієм Шнайдером та Андрієм Ляшуком у 1991 році. Спочатку два виконавці Юрій - гітара, та Андрій - флейта, створювали свої власні композиції, опираючись на фольклорний матеріал Рівненського Полісся. Йшов час творчих пошуків із дуету гурт перетворився в справжню творчу групу музикантів, які з концертними програмами гастролювали. У 2000 році до складу гурту були запрошені: В. Луговський - барабанщик, В'ячеслав Гайдабура — клавішні, Олександр Конотопчик - гітара, Юрій Садовий - бас-гітара, цей період творчої діяльності займає особливу сторінку в творчому житті гурту. Був зроблений цікавий спільний проект (2002р.) «Chant Moulin» разом з джаз-оркестром РДГУ (керівник Олександр Гайдабура), де було поєднано рок-музику з джазом. В цей період відзнятий музичний-фільм «Синя папороть», а також записаний ексклюзивний компакт-диск з цією ж назвою [54, с.56-57].

Диксиленд-бенд «Джокер» Інституту мистецтв РДГУ був заснований у 1993 році ст. викладачем кафедри духових та ударних інструментів Олександром Сіончуком. В колективі зібралися односторонні музичного напрямку цього жанру: Тарас Безнюк - труба, Сергій Шарко - кларнет, Євген Коваль - тромбон, Роман Чернюк - сакс-тенор, Володимир Тиж-бірак - туба, Микола Маєвський - рояль, Павло Мануйлик - банджо. Репертуар ансамблю різноманітний, від творів традиційного напрямку: Дж.Маркс «All of me», Н.Ла Рокка «Tiger Rag», У. Хенди «Basion Street Blues» а також обробки українських мелодій та пісень. Диксиленд-бенд «Джокер» - дипломант Всеукраїнського джазового фестивалю в 1998-1999 р.р., лауреат

Міжнародного фестивалю духової музики «Сурми - 2002», а також лауреат Міжнародного фестивалю «Польсько-Українські музичні зустрічі» (м. Нарва-Полиця). У 1999 р. записаний компакт-диск «О, містер диксиленд» [54, с. 56].

Фольклорний ансамбль «Волиняни» кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ створено у 1994 році. Найсуттєвішою засадою діяльності колективу є опора на регіональні західнополіські вокальні традиції. Основу репертуару складають обряди, танці, календарно-обрядові, родинно-побутові пісні. За час діяльності «Волиняни» стали: лауреатами Міжнародних фольклорних фестивалів «Древлянські джерела» (Рівне, 1998р.), «Коляда» (Рівне, 2001), дипломантами – «Лесина пісня» (Луцьк, 1995р.), «Коляда» (Рівне, 1996, 1999р.), «Тарас Бульба» (Дубно, 2002р.), учасниками фестивалю української культури на Підляшші (Більськ-Підлянський, Польща, 2001р.). Учасники ансамблю - володарі гран-прі регіонального конкурсу молодих виконавців народної музики «З народного джерела» (Рівне, 2001, 2002).

У 2000 р. на кафедрі естрадної музики Інституту мистецтв РДГУ був створений естрадно-симфонічний оркестр (кер. Орест Лозинський). У 2001 року колектив оркестру очолив викладач кафедри естрадної музики Мирон Филипчук. Концертна діяльність цього колективу багатоманітна, оркестр бере участь у різноманітних концертних програмах та культурно-мистецьких заходах вузу, міста, області. Естрадно-симфонічний оркестр - учасник II -го Міжнародного фестивалю естрадної та джазової музики «Поліський тур», який проходив у м. Рівне в 2003р. У репертуарі оркестру твори світової джазової класики, твори українських композиторів І. Поклада, В. Івасюка, Ю. Бучми [25, с.25].

Жіночий вокальний ансамбль «Елегія» був створений на кафедрі хорового диригування Рівненського державного інституту культури у 1996 році старшим викладачем Л.П. Ульяновською. З 1999 року колективом керує викладач кафедри Вікторія Григорівна Піддубник. Слухачам і шанувальникам з 2000 року колектив відомий під назвою «Елегія». Ансамбль бере активну участь у міських та університетських концертах. З дня заснування «Свята

хорової музики» є його постійним учасником. Свої творчі задумки колектив здійснює разом з концертмейстером Т.М. Ситніковою. Учасниками ансамблю є студенти кафедри: В. Вакуленко, О. Бабійчук, О. Ковальчук, Ю. Яворська, Т. Городова, М. Дзюбановська, М. Сливка. В репертуарі колективу твори українських, російських та зарубіжних композиторів. Дипломант Першого міжрегіонального фестивалю хорового мистецтва «Великодні піснеспіви». Керівником ансамблю «Елегія» є Вікторія Піддубник [67, с. 23].

Жіночий хор музично-педагогічного факультету кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу «Світанок» Рівненського державного гуманітарного університету був заснований викладачем кафедри Геннадієм Семеновичем Вейцманом. Протягом творчого періоду хором керували Михайлів Олена Едуардівна, Чайковська Анастасія Миколаївна, Устенко Костянтин Олексійович. З 1999 року художній керівник та диригент хору - Людмила Панасівна Ульяновська. В репертуарі хорового колективу твори вітчизняних та зарубіжних композиторів-класиків, духовна музика.

Учбовий чоловічий вокальний ансамбль інституту мистецтв РДГУ «Козацька слава» це колектив, в якому співають студенти 1-5 курсів кафедри хорового диригування факультету музичної творчості, створений в 2002 році. В репертуарі колективу українські козацькі, стрілецькі пісні, твори сучасних українських композиторів. «Козацька слава» - постійний учасник традиційних щорічних звітів Інституту мистецтв РДГУ, міських та обласних концертів, присвячених урочистим подіям та знаменним датам. У березні 2004 року колектив брав участь у звіті Рівненської області в Палаці «Україна» м. Київ. Концертмейстер колективу - Жанна Рибак [25, с.13].

Фольклорний ансамбль «Трандофір» створений у 2005 році. Учасники ансамблю - студенти інституту мистецтв РДГУ: Артур Анучкін - сакс-альт, Сергій Тихонюк - труба, Роман Прох - тромбон, Сергій Мостовий - акордеон, Роман Пташник - контрабас, Сергій Гулюк - ударні інструменти. У репертуарі ансамблю популярні українські та молдавські мелодії: обробка А. Анучкіна «Хора Тирсу», «Болгарська та Балканські хори», муз. народна «Жайворонок»

[54, с. 57].

Інститут мистецтв є організатором Міжнародних та Всеукраїнських фестивалів та конкурсів «Шоу-Західний регіон», «Я і гітара», «Із народного джерела», «Виконавців на духових та ударних інструментах ім. В.Старченка», регіональних фестивалів хорового мистецтва «Різдвяні пісенспіви», «Великодні пісенспіви» та конкурсів виконавців на музичних інструментах, диригентів тощо, співорганізатором Міжнародних фестивалів «Коляда», «Сурми», Всеукраїнських конкурсів «Прем'єр ліга», «Мистецька толока» та ін., значно урізноманітнюючи культурно-мистецьку палітру й Рівненщини [15, с.427].

Народна чоловіча хорова капела державного університету водного господарства та природокористування заснована у 1974 р. як чоловічий хор Українського інституту інженерів водного господарства, у 1980 році отримав Почесне звання «Народний», у 1992 р. перейменованій у народну чоловічу хорову капелу «Гамалія» Українського інституту інженерів водного господарства, сьогодні - народна чоловіча хорова капела "Гамалія" Українського державного університету водного господарства та природокористування. Хоровий колектив є лауреатом республіканських та всесоюзних фестивалів народної творчості. Виступав на найрізноманітніших сценах України та СРСР. Неодноразовий учасник концертних виступів на Виставках народного господарства (м. Київ, м. Москва). В репертуарі капели твори зарубіжної та вітчизняної класики, твори культової музики українського православ'я, твори сучасних українських композиторів, обробки українських народних пісень. Кількісний склад учасників хору - 50 чол. Хористи колективу - студенти та викладачі Українського державного університету водного господарства та природокористування [25, с.31-32].

Уже багато літ поспіль поціновувачі класичної музики мають можливість насолоджуватися мистецтвом ансамблю камерної музики Рівненської дитячої музичної школи № 1 ім. М. В. Лисенка під керуванням Богдана Столярчука. До складу ансамблю увійшли викладачі струнно-

смичкового відділу. За час існування було підготовлено багато програм, які й були запропоновані слухачам. Камерна музика передає ліричні емоції і найтонші нюанси душевного стану людини, тому й вимагає високої майстерності виконання. Створювався колектив з ентузіастів - це Тетяна Гусарук (скрипка), Ганна Ковальчук (фортепіано), Клавдія Деляєва (флейта), Богдан Столярчук (контрабас). І завдання, яке поставив керівник Богдан Столярчук перед колегами, - це пропаганда творів композиторів-класиків та сучасних авторів, розкриття високих художніх якостей класичної музичної спадщини, створеної композиторами в різні епохи та століття.

У репертуарі ансамблю звучать: Концерт ля-мінор для двох скрипок А.Вівальді (солісти Дмитро Кухарук та Олексій Ховайло), Менует для кларнета із Квінтету В.-А. Моцарта (соліст Богдан Кальмук), Менует і Жарт із сюїти сі-мінор Й.-С. Баха (солістка Ганна Ковальчук), українська народна пісня в обр. П. Бойченка «Зелененький барвіночку» (солістка Оксана Цибульська), Концерт ре-мажор для камерного оркестру Д. Бортнянського, симфонія До-мажор Й. Мислівечека, фортепіанний концерт Д. Бортнянського (солістка Ганна Ковальчук), вокальні твори М. Лисенка і А. Вівальді у виконанні викладача Рівненського педагогічного інституту Тетяни Перенчук, концерту Сі-мінор А. Вівальді для чотирьох скрипок з оркестром (солісти Олексій Ховайло, Дмитро Кухарчук, Інна Клус, Тамара Хилимон). Завдяки високому творчому й науковому потенціалу кафедра є однією з найкращих в Україні щодо підготовки виконавців і дослідників народної музики [8, с.64].

Без виступів хорових колективів області не обходилося жодне свято. Хоровий спів завжди був своєрідною візитівкою поліського села. Хоровий духовний спів при храмах представляють хор «Воскресіння» Свято-Воскресенського собору (художній керівник О. Тарасенко), архіерейський хор «Знамення» Рівненської єпархії УПЦ Київського Патріархату (художній керівник В. Іваник, регент Н. Іваник) «Серафим» церкви Святих Апостолів Петра і Павла м. Рівне (художній керівник М. Ліщинська), хор при римо-католицькому храмі св. Петра і Павла «Сурсум Корде» (художній керівник

І.Залевська), хор «Забужжя» православного братства. Ікони Божої Матері Холмської (художній керівник О. Закалюжна). Крім того, духовний спів активно пропагують хори шкіл та вишів Рівного: чоловічий камерний хор «Софія» Рівненського державного гуманітарного університету (художній керівник Н. Іваник), жіночий хор «Зоря» Інституту мистецтв РДГУ (мист. керівник Л. Ульяновська), камерний хор «Покрова» РДГУ (художній керівник Г. Івченко), хор студентів кафедри хорового диригентського інституту мистецтв РДГУ (художній керівник Н. Іваник), Народний чоловічий хор «Гамалія» НУВГП (мист. керівник І. Харитон), хор хорового відділення Рівненського музичного училища [25, с.7].

Отже, сучасна Рівненщина є досить різноманітним у художньому плані регіоном, де знайшла своє широке відтворення музична культура, що помітно в паралельному існуванні традиційних форм хорової чи народної інструментальної музики, втілених у хорах, оркестрах (ансамблі) вищих навчальних закладів народної музики, клубної мережі, центрів Палаців дітей та юнацтва тощо та доби державної незалежності лише прискорили їх формування та становлення. Значний вплив на культурний розвиток життя та культурно-мистецьку практику краю мають Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр та обласна філармонія. З моменту відкриття Зал камерної та органної музики був центром музичного життя нашого міста та області. Десятки тисяч слухачів, покоління дітей виховуються на прекрасних зразках класичної музики, яка звучала в цьому залі за роки його існування.

2.3. Самодіяльна палітра хорового мистецтва і форми її організації на зламі століть.

В регіоні виокремився провідний мистецький центр - місто Рівне, в якому сконцентрувалися основні культурно-мистецькі заклади: Комунальний заклад «Рівненський міський Будинок культури», Текстильник, Комунальний заклад «Рівненський міський палац культури» Рівненської міської ради,

Одним з найпотужніших культурологічних і мистецьких закладів Рівненщини є міський Будинок культури, який упродовж багатьох десятиріч від дня заснування впевнено тримає позицію лідера з-поміж чисельних культурно-просвітницьких закладів міста Рівне. Нині тут працюють відомі на Рівненщині творчі колективи: Народний аматорський хор ветеранів війни та праці «Патріот», Народний аматорський хор «Верес», Народний аматорський камерний хор «Лукаш», Народний аматорський ансамбль народної музики «Наспів», Народне вокально-інструментальне тріо «Срібна терція», Народний аматорський вокальний гурт «Лісова пісня», Зразковий аматорський естрадний хор «Фантазія», Зразковий естрадний хор «Кольорові ноти», Народний аматорський вокально-інструментальний гурт «Цвіт папороті», Народне аматорське тріо бандуристок «Любисток», Народне аматорське фольклорне тріо «Ярина», Солістка Міського Будинку Культури - Місюк Іванна Євгеніївна та ін. Директор закладу Стельмах Ольга Миколаївна.

Осередком мистецького життя міста є міський палац культури «Текстильник», що має 28 клубних формувань. Серед них 9 колективів, що мають звання «народний» та 7 - «зразковий». Зокрема, на базі міського палацу культури працюють вже досить відомі в Рівному та поза його межами колективи: Симфонічний оркестр «BREVIS» Народний естрадний оркестр «Мегаполіс», Народне тріо бандуристок «Либідь», Народний аматорський хор «Горинь», Народний естрадний ансамбль «Скайлайнер», Народний ансамбль скрипалів «Арієтта», Народний аматорський ансамбль джазової музики «ГЕЛІКОН», Народний аматорський духовий оркестр, Народний вокально-інструментальний ансамбль Man-Gust, Клубне об'єднання «Вокальна студія Фарини «Солоспіви», Гурт Con Amore (З ЛЮБОВ'Ю), Рок-гурт AROMA: смак музики. Очолює міський палац культури Чугуєвець Анатолій Олександрович.

Хорові аматорські колективи сучасності різняться за різними ознаками: жанровим (народний, академічний), національним (український, російський і

т. д.), соціально – демографічним (хор працівників культури, хор вчителів тощо), статево – віковим (дитячий хор, хор ветеранів, молодіжна капела і т. д.), кількісному складу (камерний, великий хор і т.д.) тощо. В даний час в основному набули поширення народні хори, манера виконання яких бере свій початок з живої народної мови. А от діяльність академічних хорів вимагає від складу учасників колективу високої виконавської майстерності і, в більшості, спеціальної музичної підготовки. Масштаби і високий рівень виконавської майстерності сучасного хорового мистецтва дають підстави оцінювати його не лише як засіб активного дозвілля, залучення до світу прекрасного, музичної освіти, а й здатність формувати всебічно розвинуту особистість. Завдяки зростанню рівня музичної освіти, зростає рівень виконавської майстерності і самодіяльних оркестрів: духових, естрадних, народних інструментів, ансамблів.

Однією з форм розвитку художньої творчості є масові мистецькі свята: фестивалі, огляди, конкурси, декади, концерти та ін. Адже виступ перед глядачем – серйозний екзаме́н для артистів – аматорів, стимул для їх подальшого творчого росту.

Вже не один десяток років музиканти хорового колективу «Верес» дарують творчість своїм слухачам. У 1964 році колективу було присвоєно почесне звання «народний». 1968 року керівником хору став Петро Невірковець. Він складає репертуар хору на основі пісень, записаних ним у селах Рівненщини. Саме звідси він виборов досвід освоєння манери народного гуртового співу. Пізніше, керуючи хором, він дійшов висновку, що така манера – це комплекс вокально-виконавських засобів, прийомів, які можуть скластися під впливом традицій цього регіону. Петро Невірковець не лише прихильник, збирач і популяризатор народної пісні, а й здібний композитор. Популярністю користуються його пісні «Рідному селу», «Материнська пісня», «Поліська привітальна», «Незабутня стежина».

1986 року народний хор Рівненського МБК знаходить визнання в усій Україні. За великі заслуги у розвитку аматорського хорового мистецтва та

значну подвижницьку працю у справі збереження етнокультурної спадщини Волинського Полісся в рік проголошення Незалежності України Петру Антоновичу було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Про творче зростання хору, його виконавської майстерності за роки незалежності України свідчать численні нагороди, дипломи та грамоти. «Верес» сьогодні вважається одним із наймайстерніших і найцікавіших колективів України, яким пишається міський будинок культури, відзначаючи своє 58 річчя.

Народний аматорський хор «Горинь» створений 1968 року на базі рівненського Палацу культури «Текстильник» за часи свого існування колектив був учасником різноманітних всесоюзних фестивалів та конкурсів та фестивалів різного рівня. За часів незалежності України хор дає безліч концертів перед трудівниками сіл і міст, студентами та військо службовцями. В репертуарі колективу популярні українські народні пісні в авторських обробках, хорові твори українських та зарубіжних композиторів. Керівник та учасники хору спрямовують свою діяльність на відновлення, збереження, запис народних пісень нашого краю. Керівник народного аматорського хору «Горинь» Михайло Іванович Назаренко [67, с.26-27].

У 1993 році Борис Забута створив вокально-інструментальне тріо «Срібна терція». Творчий колектив успішно представляв українське мистецтво на численних фестивалях і конкурсах як за кордоном, так і в Україні. Тріо «Срібна терція» за мистецькі досягнення отримало диплом лауреата I Всеукраїнського огляду художніх колективів Всеукраїнського Товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, а також стало лауреатом мистецької премії ім. Г. Жуковського.

У репертуарі «Срібної терції» — понад 70 музичних творів, аранжовані її художнім керівником і виконавцем Борисом Забутою. На основі записів українських народних пісень та інструментальних творів у виконанні вокально-інструментального тріо «Срібна терція» створені передачі у

музичних програмах «Вечірня ліра» та «Музичні обрії». Передачі транслювалися Всесвітньою службою українського радіо. Оригінальні аранжування, висока виконавська майстерність, притаманні колективу — це ті особливості, які роблять тріо самобутнім і неповторним [22, с.164].

Народний вокальний гурт «Лісова пісня» створений у 2006 р. Художні керівники – Галина Давидюк та Мирослава Толочик. Спочатку це був гурт «Літо», який пропагував фольклорну спадщину Рівненського Полісся. Його назвали «Літнім», бо створено влітку. У 2008 році змінився склад колективу та напрям творчої діяльності. До «Лісової пісні» увійшли: Галина Давидюк, Тетяна Тишкун (Батейко), Мирослава Толочик. Учасників колективу не в повній мірі влаштовував суто народний стиль, а тому в результаті творчих пошуків визрів естрадний спів з елементами фольклору. Через це назву гурту змінили на «Лісова пісня». Гурт «Лісова пісня» за короткий час набув популярності. Веде активну концертну діяльність. Репертуар ансамблю налічує понад 20 творів, але є ще багато пісенних композицій. Програма концертних номерів формується з урахуванням уподобань громадян різного віку. У 2011 році «Лісова пісня» — переможець у загальноміському рейтингу популярності «Зірка Рівного 2011».

Керівник хору «Лукаш» – Кащук Олександр Вікторович, диригентом - (на громадських засадах) відмінник освіти України Галина Івченко. Ансамбль утворився на базі народного вокального квартету, який згодом став народним. У 2005 році він переріс у вокальний квартет, а в 2007 році в камерний хор. Камерний хор «Лукаш» є лауреатом IV Міжнародного фестивалю-конкурсу «Venezia in musica» (Венеція, 2006), а ансамбль нагороджений Дипломом Міжнародного молодіжного фестивалю духовного співу «Кременецькі хорові вечори» за вагомий внесок у співпрацю ім. Європейські спільноти (Кременець, 2006). 2007 році Камерний хор «Лукаш» взяв участь у Міжнародному хоровому фестивалі в Австрії. На свято Покрови колектив зібрав велике коло шанувальників хорової музики у Домініканському соборі у Львові. У велике свято Різдва гурт уже кілька років

представляє ціле різдвяне дійство на традиційних фестивалях пісні та музики «Різдвяні пісні» і завжди вражає глядачів своєю майстерністю, оригінальністю аранжування, колядок та щедрівок. Велика кількість працівників різних підприємств та організацій Рівного насолоджувалися концертами хору «Лукаш». У репертуарі хору різноманітні твори класичної музики, як української – М. Леонтовича, К. Стеценка, А. Веделя, П. Гончарова, так і зарубіжної. Чільне місце посідають обробки українських народних пісень, що відрізняються своєрідністю інтерпретації.

Активним темпом розвивалася аматорська творчість, започатковуючи нові напрямки фестивального руху різних напрямків: музичного, хореографічного, театрального.

У цей час фестивальні програми розробляються не лише на мистецьку, культурно-дозвілєву тематику, а й включають освітні, соціальні, екологічні та інші аспекти впливу на розвиток сучасної особистості. Тобто проведення фестивалів художньої самодіяльності сприяє не лише художньо-естетичному культурному вихованню молоді, а й має виховний характер соціально-морального спрямування шляхом використання різноманітних акцій у фестивальних програмах.

Існує поділ фестивалів за жанровими категоріями та видами режисури проведення. Така диференціація у проведенні цього виду художньої самодіяльності дозволяє глибше й ширше досліджувати простір аматорської техніки та вивчати аматорський досвід різноманітними способами та локально. Фестивальний рух Рівненщини об'єднав професійних та аматорських виконавців та колективи.

Так, організаторами перших фестивалів були представники державних установ культури. Зусиллями працівників Рівненського центру народної творчості стали співорганізаторами фестивалю-конкурсу дитячого фольклору «Котилася торба...». Слід згадати й про Міжнародний молодіжний фестиваль традиційної народної культури «Древлянські джерела» (м. Рівне), Слов'янський фольклорний фестиваль «Коляда» (м. Рівне), міжрегіональний

фестиваль хорового мистецтва «Великодні піснеспіви», «Різдвяні піснеспіви».

Одним і з перших фестивалів, організованих на Рівненщині рішеннями відданих вітчизняному музичному мистецтву музикантів, став рок-фестиваль «Тарас Бульба. Рок- фестиваль «Тарас Бульба», що традиційно проводиться у місті Дубні і має чималий розголос по теренах не лише республіки. Заснований 1991 року як «націоналістичний» фестиваль, він став справжнім проривом для незаангажованої української молоді. Із моменту свого відродження у 2002 році, «Тарас Бульба» більше приваблює шанувальників «важкої» музики, байдужих до проблем політики, а відтак організується при мінімальних фінансових витратах і організаційній увазі владних структур. І на відміну від фестивалів із потужним фінансовим забезпеченням, які займаються «розкручуванням зірок», він сам «вирощує зіркових виконавців» в жанрі «важкої» музики, які справляють достатньо професійне враження саме своєю майстерністю. фольклорний фестиваль «Коляда»(м. Рівне), Етнічний фестиваль «Лірницька Покрова у Рівному» (м. Рівне), фестиваль традиційної козацької культури «Покровський Вітер» (м. Рівне), міський фестиваль вуличних вертепів та вуличних музик «Нова радість стала» (м. Рівне), фестиваль традиційної козацької культури «Курган Леля» (м. Рівне), та ін., всі вони спрямовані на підтримку та примноження надбань української культури. Крім того, у 2015 році, стартував загальноміський мистецький фест «Рівне. Літо. Музика». Щонеділі впродовж літа одразу на двох концертних майданчиках — парк культури та відпочинку імені Т.Г. Шевченка (літня естрада), парк молоді (Лебединка) виступали творчі колективи, солісти та гості м. Рівне [1].

Таким чином, свій початок аматорство бере у фольклорі, спирається на нього, черпає з нього зразки, репертуар, традиції. Сучасне аматорське мистецтво орієнтоване на задоволення духовних потреб різних категорій населення. Дуже важливо, щоб різні творчі колективи і об'єднання працювали на формування здорових культурних потреб людей, високих

громадянських естетичних потреб, тому що будь – яка форма дозвілля повинна духовно збагачувати особистість, сприяти її творчому зростанню, самоствердженню і самовираженню. Завдячуючи фестивалям культурного життя міста стало різнобарвним та різножанровим.

ВИСНОВКИ

Вокально-хорове мистецтво постійно живе і розвивається. Водночас це матеріальна культура українського народу. Вона постійно нагадує про минуле, утверджує сьогодення і впевнено дивиться в майбутнє. Одночасно з відродженням національної свідомості активно розвивається українська культура. Вокально-хорове мистецтво традиційно завжди було одним із найпопулярніших, доступних і поширених в Україні.

Прослідкувавши нові підходи в дослідженні вокального хорового мистецтва, ми розглянули період другої половини ХХ – початок ХХІ століття, який є досить різноманітним з точки зору історико-культурологічного розвитку українського етносу. З одного боку, він характеризувався піднесенням і досягненнями у розвитку вокально-хорового мистецтва, з іншого - породжував необхідність детального вивчення проблем функціонування цієї галузі мистецтва. Відбулися значні зміни в музичній культурі України, з'явилися нові течії та форми музичного мистецтва, значно розвинулась естрада, рок-музика, джаз. З метою популяризації цієї музичної культури, залучення молоді до різних форм музичного виконавства, регулярно проводяться українські рок-фестивалі «Рок-екзистенція», «Тарас Бульба» та інші. Кінець ХХ століття, як відомо, являв собою безперечний розквіт музичної культури, позначений динамічним зростанням кількості художніх колективів, демократизації їхньої репертуарної політики, встановленням численних зарубіжних контактів, широкої гастрольної діяльності тощо. Установився фестивальний рух, як новітня форма світського відпочинку. Зокрема першим фестивалем, проведеним у Києві, залишається «Київ Музик Фест», який здобув світову славу і проводиться щорічно.

Опрацювання джерельної бази з досліджуваної проблеми засвідчило, що взята до розгляду тема є достатньо актуальною, адже зачіпає не лише питання розвитку музичної проблематики в краї, але й акцентує увагу на чималій кількості виховних аспектів. Вокально-хорове мистецтво розвивалося в контексті ідеологічних та суспільно-політичних впливів. Проте

зараз, коли склалася якісно нова політична ситуація, науковці одержали можливість всебічного дослідження історії України, а отже переосмислення та вивчення культурних надбань її окремих регіонів, зокрема Рівненщини, складовою культури якої є вокально-хорове мистецтво.

Вокально-хорове мистецтво краю досліджено в працях рівненських дослідників В. Виткалова, С. Виткалова, О. Гайдабури, А. Грицяя, А. Дацкова, Б. Столярчука, Г. Топоровської, М. Пономаренка та ін.

Класифікувавши хорові колективи Рівненщини другої половини ХХ століття, можна помітити, що серед них у музичному жанрі працювали Олександр Геринович, Петро Свердлик, Богдан Яремко, Богдан Депо. У хоровому жанрі: Орест Олійник, Марія Афонченко, Юрій Остапчук, Богдан Дерев'янку. Саме вони здійснили великий поштовх у мистецькому піднесенні краю. Хорові колективи на Рівненщині очолювали знані майстри – А. Войцеховський, М. Фенглер, М. Дацик, І. Корсюк, П. Невірковець, О. Кривенчук, Ф. Васечко та ін.

Сучасна Рівненщина являє достатньо художньо розмаїтий край, де музична культура знайшла своє широке відтворення, що помітно у паралельному існуванні як традиційних форм хорової чи народно-інструментальної музики, втіленої у хорових колективах, оркестрах (ансамблях) народної музики вищих навчальних закладів, клубній мережі, осередках музичних шкіл тощо і доба державної незалежності лише прискорила їх формування й становлення, так і в розширенні форм побутування різноманітних видів сучасної музики. Рівненщина може пишатися випускниками навчальних закладів свого міста, які роблять блискучу кар'єру не лише на батьківщині, а й за її межами. Музична культура міста не стирає грані між традиціями та сучасністю, тобто в музичному мистецтві присутні як і етномотиви, так і новаторські течії.

Культурно-мистецьке життя підтверджує побутування на Рівненщині таких колективів, як народний хор міського Будинку культури «Верес», Народний аматорський хор «Горинь», інструментальне тріо «Срібна терція»

та інші колективи. З кожним роком розвиток аматорської творчості в Україні набуває все більш інтегративного характеру. Він стає регіонально масштабнішим та залучає до свого розвитку все більшу кількість учасників. Їх концертна і студійна діяльність стимулює участь у творчих звітах, зарубіжних гастролях, є зразком для наслідування, започатковуються нові напрямки розвитку фестивального та конкурсного руху. Фестивалі дають змогу місцевим жителям краще ознайомитись з традиціями рідного краю та помітити новаторство в музичному мистецтві та культурі загалом.

Таким чином, усебічне дослідження вокально-хорового мистецтва Рівненщини на етапі державної незалежності є однією з суттєвих умов пізнання мистецьких процесів окремо взятого регіону, що, в свою чергу, сприятиме відтворенню цілісної картини духовного відродження України та формуванню концепції гуманітарного розвитку ХХІ ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анатолій Грицай : «Пригорнув до серця як знак заповіту «Кобзар», який не дав стерти правди з ран землі...» / Ред.-упоряд. Б. Столярчук, Т. Міненко. Рівне : Вид. О. Зень, 2020. 128 с.
2. Андрухов А. «Моя родина – Україна»: вокальні твори. Рівне, 1994. 39 с.
3. Андрухов А. Музика і ти : навч. посіб. Рівне, 2004. 100 с.
4. Андрухов А. Співають діти: Пісні для дошкільнят та молодших школярів. Рівне : Овід, 2010. 84 с.
5. Афонченко М. М. Українська хорова духовна музика. Хрестоматія з диригування. Рівне, 1997. 184 с.
6. Бабич М. Інструментальна музика Рівненського Полісся. *Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся*. Рівне, 2002. Вип.1. С. 89-94.
7. Береза Ю. Пісня що має душу: У залі органної та камерної музики бенефіс бандуристки Т. Івченко. *Рівне*. 1992. 1 лют.
8. Богдан Столярчук / Ред.-упоряд. М. Корейчук. Рівне : Вид. О. Зень, 2021. 268 с.
9. Бойко О. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : дис. ... канд. миств. : 17.00.03. Київ, 2017. 215 с.
10. Борейко Г. Д. Культурне життя Рівненщини у 50-60 роки ХХ століття: тенденції та особливості розвитку: дис. канд. істор. наук; спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». НАКККіМ, 2010. 227 с.
11. Бялий О., Сукач М. Творчий портрет Б. Столярчука : нарис. Рівне : О. Зень, 2008. 13 с.
12. В'ячеслав Старченко: спогади, матеріали, документи / упор. Б. Столярчук. Рівне : О. Зень, 2008. 132 с.
13. Виткалов В. Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття. Рівне : Вертекс, 2004. 640 с.
14. Виткалов С.В. Культурно-мистецьке життя Рівненщини періоду державної незалежності України : автореф. дис. ... канд. миств. : 26.00.01 /

Київ. нац. ун-т культури і мистец. Київ, 2011. 17 с.

15. Виткалов С.В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності : монографія. Рівне : ПП ДМ, 2012. 416 с.

16. Власова Г. Б. Рок-культура – феномен ХХ века : дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.13. Ростов-на-Дону, 2001. 122 с.

17. Ворон А. Дубно стане містом РОКу; / розмовляв О. Тундра. *Замок*. 2009. № 9. 26 лют. С. 14.

18. Воскресіння. Хорова родина. Нариси з історії хорового мистецтва. Упоряд. О. Тарасенко. Рівне : Вид. О. Зень, 2011. 360 с.

19. Грицай Анатолій Юхимович. *Корейчук М. Співай моє місто. Творчість композиторів Рівненщини та України / М. Корейчук, Б. Столярчук*. Рівне : Волинські обереги, 2016. С. 36, 38, 184.

20. Грицай Анатолій Юхимович. *Столярчук Б. Митці Рівненщини* : енцикл. довід. Рівне : О. Зень, 2011. С. 72-73.

21. Дацков А.І. Анатолій Грицай : літ.-мист. Портрет. Рівне : Волинські обереги, 2000. 29 с.

22. Дацков А.І. Творчих щедрот оберіг: док. нарис до 50-річчя Рівненського МБК. Рівне : Волинські обереги, 2007. 219 с.

23. Дзвінка Р.І. Сопілкарство Рівненщини: Енциклопедичний довідник / автор-упоряд. Р.І.Дзвінка. Рівне : Овід, 2019. 124 с.

24. Дрожжина Н.В. Вокальне мистецтво естради: історія, теорія, практика: підруч. Харків : Вид-во «Естет Принт», 2019. 336 с.

25. Другий міжрегіональний фестиваль хорового мистецтва «Великодні піснеспіви» (23-25 квіт., 2004 р.). Рівне, 2004. 47 с.

26. Зуєв С.П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) : дис... канд. миств.: 17.00.01 / Сумський держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. Суми, 2006. 207 с.

27. Зущенко Н.А. Анатолій Юхимович Грицай – засновник професійного академічного бандурного виконавства на Рівненщині. *Вісник КНУКіМ*, 2016. Серія «Мистецтвознавство», (34), 75–81. Режим доступу :

<https://doi.org/10.31866/2410-1176.34.2016.158207>

28. Іваник Н. Духовна скарбничка регента: репертуарн. посіб. Рівне, 2021. 72 с.

29. Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. Збірник наук. праць. Вип. 9 / Упоряд. С.Д. Цюлюпа. Рівне : Волинські обереги, 2017. 216 с.

30. Каневська Г.Г., Виткалов В.Г. Павло Іванович Сениця, життєвий і творчий шлях композитора: монографія. Рівне: Волинські обереги, 1999. 387 с.

31. Картавий П. Сучасна українська авторська пісня : статті про витoki жанру, авторів-ветеранів, фестивалі, поради молодим і долю Володимира Івасюка. Суми, 2019. 76 с.

32. Кафедрі музичного фольклору - 30 років. Нарис з історії (1979-2009 роки) Вид. 2-ге, розшир, та доп. / Сопілкарство Рівненщини / І.І. Дзвінка. Рівне, 2009. 148 с.

33. Кидрук І. Замріяна струна [про тріо «Любисток»]. *Вісті Рівненщини*, 2002. 8 лист.

34. Клитин С. С. Эстрада: Проблемы теории, истории методики: уч. пос. Ленинград : Искусство, 1987. 190 с.

35. Колесса Ф., Мошинський К. Музичний фольклор з Полісся у записах; стаття, примітки, переклад із польськ. С Й. Грици. Київ, 1995. 432 с.

36. Кондрашевський А. Душа співає голосом сопілки : практ. посіб. Київ : Муз. Україна, 2006.

37. Корейчук М. Вокальні та інструментальні композиції : навч.-репертуар. посіб. Рівне : Волин. обереги, 2021. 140 с.

38. Корейчук М.П. Край над Горинню. Твори рівненських композиторів / Ред.-упоряд. М.П. Корейчук, Б.Й. Столярчук. Рівне: НУВГП, 2009. 190 с.

39. Крижанівська Т., Пелячик І. Духовна музика в ЗОШ: історія, традиції: навч. посіб. Рівне : Волинські обереги, 2004. 124 с.

40. Крук Л. Боже, я молю за Україну : навч. посіб. Рівне : О.Зень, 2010. 159 с.
41. Лисенко І.М. Співаки України. Енциклопедичне видання. Київ : Знання, 2012. 639 с.
42. Лоцман Р. Особливості інтерпретації народної пісні в сучасному естрадному мистецтві України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2290>.
43. Лоцман Р. Українознавчі засади професійної підготовки виконавців народної пісні в умовах сучасного міста [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2290>.
44. Марчук Л. Віват, молода музична еліто!: У Рівному відбувся ІV Всеукраїнський конкурс молодих виконавців (ансамблів) на дерев'яних духових інструментах ім. В'ячеслава Старченка. *Вісті Рівненщини*. 2008. №18 (1 трав.). С. 8.
45. Матвіїв А. Ми з джазу : Коротка історія джазової музики м. Рівного]. *Рівне вечірнє*, 2003. 14 берез.
46. Матушенко В.Б. Розвиток естрадного мистецтва : підруч. Київ : НАКККіМ, 2016. 200 с.
47. Мельничук С. Композитора з Рівного [О. Трофимчук] відзначено в Нью-Йорку дипломом лауреата ІІ Міжнар конкурсу композиторів ім. В.Золотарьова. *Вісті Рівненщини*. 2008. № 50/12 груд. С.16.
48. Михайлик А.Г. Народна художня творчість : уч. посіб. Миколаїв, 1993. 126 с.
49. Мозговий М. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні: автореф. дис... канд. миств. : 17.00.01. Київ, 2007. 20 с.
50. Народна музика Рівненського Полісся у записах Віктора Ковальчука / за ред. Ю. П. Рибачка. Рівне : вид. Дятлик М. С, 2018. 316 с. : іл., нот., CD.
51. Народно-інструментальне мистецтво. Рівне : РДГУ, 2006. 70 с.
52. Незабутні постаті хорového мистецтва Рівненщини / Ред.-упоряд.

Б.Й. Столярчук. Рівне : Вид. О. Зень, 2010. 248 с.

53. Незгасима зоря маестро. Життя і творчість диригента, педагога, народного артиста України, професора Богдана Володимировича Депо / Ред.-упоряд. Б. Столярчук. Рівне : Вид. О. Зень, 2013. 352 с.

54. Ніколи не пізно сказати: «Дякую тобі, Олександрє!.. : До 80-ліття від дня народження Олександра Дмитровича Гайдабури – музиканта, диригента, педагога / Ред.-упоряд. Б. Столярчук. Рівне : Вид. О.Зень, 2021. 148 с.

55. Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.

56. Пальчевський С. Одна лиш мить; Ой не шукай ти доленьку; Музика М. Корейчука. Погорина. Рівне, 2008. Вип. 4-5. С. 271-276.

57. Пархоменко Т. Календарні звичаї та обряди Рівненщини : матеріали польових досліджень. Рівне, 2008. 200 с.

58. Пархомчук Т. У джазі тільки... сольники! [Електронний ресурс]. «Культура». – 2002, 30 серпня. Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/CULTURE/u_dzhazi_tilki_solniki.html

59. Пастушенко А. Вітрила надії: українські ліричні пісні / А. Пастушенко. Рівне : М.Дятлик, 2008. 216 с.

60. Пастушенко А.С. Музична спілка Рівненщини : довідник членів Рівненського обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки / А. С. Пастушенко, Б. Й. Столярчук. Рівне : Вид. О. Зень, 2020. 236 с.

61. Пекар Володимир Павлович [Електронний ресурс]. *Вікіпедія*. Режим доступу <https://uk.wikipedia.org/>

62. Піддубник В. Ювілей архієрейського хору [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rivne-cerkva.rv.ua/news/1-news/593-yvileixory.html>

63. Пономаренко М.І. Становлення та розвиток самодіяльного виконавства на Рівненщині до 1970 року (хорове та вокальне мистецтво). Повне збір. творів. Т. 3. Рівне : б. в., 2003. С. 150–193.

64. Поплавський М.М. Антологія сучасної української естради. Київ :

Преса України, 2004. 416 с.

65. Прокопович Т. Мистецтво віртуозів: Вдруге у Рівному відбувся фестиваль-конкурс бандуристів ім. Анатолія Грицяя. *Рівненський діалог*. 2008. №48. 12 груд. С. 7.

66. Провозина Н. История джазовой и эстрадной музыки : учеб. пособ. Ханты-Мансийск : РИЦ ЮГУ, 2006. 195 с.

67. Різдвяні піснеспіви : фестиваль пісенно-музичного мистецтва (8-10 січня 2005 р.). Рівне, 2005. 36 с.

68. Різник О. О. Сучасна авторська пісня і тенденції її розвитку в Україні: дис. ... канд. миств. Київ, 1992.

69. Романко В. Джаз в музичній культурі України: соціокультурна і музична інтерпретації: дис. канд. миств.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ, 2001. 177 с.

70. Рось З.П. Український джаз як культурологічна проблема. В культурологічні читання пам'яті В. Подкопаєва “Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї глобалізації цивілізації”: Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 2007. С. 258-262.

71. Сапожник О. Популярна естрадна музика в Україні: Історичний екскурс. *Мистецтво та освіта*, 2003. № 2, 3, 4; 2004.

72. Сербін Г.П. Рушій мистецьких джерел з Погориння. Творчий портрет Богдана Столярчука. Рівне : Волинські обереги, 2020. 156 с.

73. Симоненко В. Українська енциклопедія джазу. Київ: Центрмузінформ, 2004. 232 с.

74. Смик О. «Не мовчи, щоб продовжити вік...» : сучасний український романс. Рівне, 2003. 23 с.

75. Співайте Богові нашому, співайте! : зб. літургійних пісень / упоряд. Т. Рокітинець. Рівне : Азалія, 2003. 88 с.

76. Співаки України : Енциклопедичне видання. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ, 2011. 629 с.

77. Степанов О. Ф. Навчально концертний репертуар ансамблю

народної музики: навч. посіб. Рівне : РДГУ, 2005. 127 с.

78. Столярчук Б. Й. Митці Рівненщини. Енциклопедичний довідник - Вид. 2-ге, допов. і перероб. Рівне : Вид. О.Зень, 2011. 386 с.

79. Столярчук Б. Й., Гайдабура О.Д. Ритми рівненського джазу. Рівне : вид. О. Зень, 2009. 168 с.

80. Столярчук Б. Й. Фольклористи Рівненщини. Рівне, 1995. 75 с.

81. Столярчук Б.Й. Незабутні постаті хорового мистецтва Рівненщини : зб. нарисів. Рівне, 2010. С.137-182.

82. Столярчук Б. Контрабасисти України : енциклоп. довід. вид. 2-е, перероб. й доп. Рівне : Принт Хауз, 2007. 208 с.

83. Столярчук Б.Й. Герман Жуковський: композитор, піаніст, диригент. Рівне : О. Зень, 2008. 192 с.

84. Столярчук Б.Й. Марія Сабат-Свірська: спогади, матеріали. Рівне : Овід, 2006. 188 с.

85. Столярчук Б.Й., Гайдабура О.Д. Ритми Рівненського джазу. Рівне: Вид. О. Зень, 2009. 168 с.

86. Сучасне вокальне мистецтво в Україні: кол. монографія / [ред.-упоряд. В. В. Сінельникова, А. Б. Попова]. Київ: Вид-во «Ліра», 2017. 252 с.

87. Сучасне музичне мистецтво як соціокультурне явище: Зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. дист. конф. (з міжнар. участю) 6–7 квітня 2020 р. / Дніпропетровська акад. муз. ім. М. Глінки. Дніпро: ГРАНІ, 2020. 120 с.

88. Топоровська Г.М. Нехай дзвенить моя струна...: Навч. посіб. (концертний репертуар). Рівне: Волинські обереги, 2009. 120 с.

89. Третій міжрегіональний фестиваль хорового мистецтва Великодні піснеспіви» (14-15 травня 2005 р.). Рівне, 2005. 31 с.

90. Фінкевич Т. «ART JAZZ» [міжнародний джазовий фестиваль]: зал плакав від задоволення: Фестиваль у Рівному об'єднав музикантів України, Польщі, США, Росії. *Ого.* 2008. №36. 4 верес. С. 20.

91. Цюлюпа С. Духові оркестри Рівненщини: минуле і сучасність.

Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України. Рівне: Волинські обереги, 2007. Вип. 2. С.26-33.

92. Швед М. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990–2005 рр.) : автореф. дис. канд. миств.: спец: 17.00.01. Львів, 2006. 20 с.

93. Юрчук В. Життя, окрилене музикою. До 70-річчя Рівненської дитячої музичної школи №1. *Сім днів.* 2009. №10 (13 берез). С. 5.

94. Я піснею живу для України: жит. і твор. шлях комп., фольклориста, проф., худож. кер. лауреата міжнар. та всеукр. фест. нар. ансамблю пісні і танцю «Живограй» А.С. Пастушенка / А.С. Пастушенко, Л.А. Пастушенко, П.О. Кравцов. Рівне : ДМ, 2007. 257 с.